

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 13ο
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 124

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΟΥΝΤΟΥΡΟΣ 2001
(ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ)

Εύξεινος Λέσχη Βέροιας

"ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΕΣ"

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ
ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΚΕΣ ΣΥΓΚΥΡΙΕΣ

Με ένα σκληρό και με αναφορές στην σημερινή "υπερλατινική" πραγματικότητα, η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας θίγει το θέμα της γενοκτονίας των Ποντίων από τους Τούρκους και της επίσημης αναγνώρισης της διεθνώς μέσα από "κακές συγκυρίες".

Στο καιμένο αναφέρουν τα εξής:

"Τον τελευταίο καιρό το θέμα της γενοκτονίας των Ποντίων και Μικρασιωτών βρίσκεται διαρκώς στο φως της δημοσιότητας. Κάποιες ανεκπλήρωτες υποσχέσεις της πολιτείας προκάλεσαν παύλες αντιδράσεις. Αδελφά συμπατρία αλλά και μέλη της Ευξείνου Λέσχης αξιώνουν δημόσια να στηρίξουμε τον αγώνα για την αναγνώριση της γενοκτονίας. Οφείλουμε συνεπώς να μπούμε στην ουσία του προβλήματος καυτηριάζοντας τη σκληρή πραγματικότητα.

Θα ήταν άδικο να υποθέσουμε ότι η πολιτεία προτίθεται αβυσσάνιστο και άνευ σοβαρού λόγου να θυσιάσει ένα τόσο σημαντικό κομμάτι της ιστορικής μας μνήμης. Πίσω από τέτοιου είδους δυστοκίες που δημιουργούν λογής-λογής αδιέξοδο σε κρίσιμα εθνικά θέματα, κρύβεται πάντοτε ο αδιούρητος ξένος παράγοντας. Η απροκαύλητη χιλιερική του συμπεριφορά, στις μέρες μας, προβληματίζει όλους τους πολίτες κάθε κοινοτικής αποχρώσεως.

Επικαλούμενος διάφορα αντιφατικά προσήματα, μασιγμένα λαούς, σκαρπά το θάνατο και πραγματοποιεί νέες πρωτόγνωρες γενοκτονίες σε βάθος χρόνου με ραδιενεργά υλικά. Αυτοί οι αιώμα "φίλοι" και σύμμαχοι ποτέ δεν αεθάστηκαν την ιστορία ούτε την μοναδική προσφορά μας σ' ολόκληρη την ανθρωπότητα. Ακούγεται η φωνή μας μόνο όταν εξυπηρετεί και τα δικά τους συμφέροντα. Σήμερα ζούμε με την αγωνία μήπως αποτελέσουμε στόχο των σκοτεινών τους σχεδίων. Και δεν είμαστε μόνο εμείς. Στη θέση αυτή βρίσκονται οι περισσότερες χώρες του κόσμου. Λίγα είναι τα χαζομένα τους παιδιά που απειλούν και απαιτούν. Μεταξύ αυτών και ο χωροφύλακας της Μέσης Ανατολής, το δαξ τους χέρι. Αυτός που πραγματοποιεί και πραγματοποιεί γενοκτονίες κατά παραγγελία. Εμείς, προς τιμήν μας, είμαστε περιθωριακοί και το μέλλον μας παίζεται σύμφωνα με το περιβόητο "ο σκοπός αγιάζει τα μέσα". Αυτό το καθεστώς της εξάρτησης δεν είναι τυρινό ούτε το μοναδικό. Παλιότερα είχαμε άλλους αφέντες. Η υποτέλεια αυτή σχέση ξεκίνησε προ αμνημονεύτων ετών και σαν καθιερωμένος για

θεσμός ρυθμίζει ακόμα και την ποιότητα της ιστορίας μας. Πέρα από το δυσπρόσιτο κεφάλαιο των γενοκτονιών, έχουμε και πλήθος άλλα μελανά σημεία.

Σαραντά χρόνια μετά μας επέτρεψαν να γαρτάσουμε την απελευθέρωσή μας από τους Τούρκους. Σαραντά χρόνια μετά μας επέτρεψαν ν' αναγνωρίσουμε, εντός ασιανικών, την Εθνική μας Αντίσταση. Και σήμερα όταν διαβάσεις ή ακούς κάποια πράγματα ντρέπεσαι σαν Έλληνας πολίτης. Είναι άραγε τυχαία όλα αυτά; Είναι τυχαίο το γεγονός ότι μετά από ογδόντα ολόκληρα χρόνια η πολιτεία δρομολογεί διαδικασίες για την αναγνώριση της γενοκτονίας και πριν αλέκτωρ λαλήσει αθετεί το λόγο της;

Στη χώρα μας, δυστυχώς, η ιστορική αλήθεια διανοηθεί και συνήθως διαστρεβλώνεται. Εκεί που κρίνεται σκόπιμο παρουσιάζει το σαρκοφάγο γεράκι σαν περισσότερα ειρήνης που κόπτονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ας έρθουμε όμως στον άξονα του θέματος. Να στον αγώνα για την αναγνώριση της γενοκτονίας, αλλά αυτή η μονοδιάστατη μηχανική διεκδίκηση δεν είναι αρκετή. Σαν λαός έχουμε καταπιεί πολύ πικρότερα φαρμάκια. Οσες φορές ο Ελληνισμός, ενωμένος, στα μεγάλα σταυροδρόμια της ιστορίας του, σε στιγμές πατριωτικής εξάρσης, εντελής ξανασημειώνος, με ανεξάντλητα περιθώρια αντοχής και διάθεση για έργα μεγάλα, ανασκουμπώθηκε και ήταν έτοιμος να πάρει στα χέρια του τις τύχες του έθνους, δέχτηκε φοβερές πιέσεις ακόμα και ένσπερες επιθέσεις για την εδραίωση του γνωστού καθεστώτος της ντροπής και της εκμετάλλευσης. Να και πάλι στον αγώνα για την αναγνώριση της γενοκτονίας, αλλά φίλοι Πόντιοι και Μικρασιώτες η ρίζα του κακού βρίσκεται και εκτός Αθηνών, στην άλλη άκρη του κόσμου. Η διεθνής αναγνώριση μιας γενοκτονίας, κάτω από τις σημερινές κακές συγκυρίες, δεν είναι απλή και ανώδυνη υπόθεση. Χρειαζόμαστε να λύσουμε έναν γόρδιο δεσμό. Καιρός είναι να δώσουμε τη μάχη αυτή σε πολλά μέτωπα, εντός και εκτός της χώρας, ευχόμενοι ταυτόχρονα να κυριαρχήσουν στη Γη συνεπείς δυνάμεις. Διαφορετικά θα υποστούμε πολύ χειρότερα θανά.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιάννης Μιχαηλίδης
Ο Γ. Γραμματέας
Μιχάλης Γερασιμίδης

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ

Κανένα ίδρυμα ή σχολείο δεν μπορεί να προσφέρει στο παιδί την πηγαία στοργή και την αληθινή θαλπωρή όπως τη νιώθει μέσα στη φυσική του φωλιά. Όλα τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας και ιδιαίτερα η παραδοσιακή μόνα διαθέτει κάτι το θεϊκό, το απροσπείλαστο, μια ουράνια αγγελική λάμψη που γοητεύει το σπλάγχνο της. Είναι μια επίγεια θεότητα με αστείρευτη αγάπη για τα παιδιά της. Τα λατρεύει και θυσιάζεται γι' αυτά. Αν και η άποψη αυτή είναι αυτονόητη και δεν επιδέχεται αντίλογο εντούτοις αξίζει να δοθεί το δικαίωμα ένστασης στο Ειδικό Σχολείο Βέροιας. Και τούτο γιατί με τον τρόπο που λειτουργεί, φιλοδοξεί να πλησιάσει την ψηλότερη κορυφή του κόσμου, το μεγαλείο και την προσφορά της μάνας. Χρόνια τώρα παρακολουθούμε από κοντά και θαυμάζουμε το πολυδιάστατο έργο του. Έχει σαν κίνητρο την ψυχική ανωτερότητα που δίνει νόημα στη ζωή του ανθρώπου. Σαν επισκέπτης συναντάς μέσα στη μικρή του κοινωνία έντονη την ανθρωπινή οδύνη και ταυτόχρονα σμιζέσαι το υπέροχο άρωμα που αποπνέει η ιερή αποστολή του εκπαιδευτικού προσωπικού. Ακούραστοι λειτουργοί, πραγματοποιούν, εκτός των άλλων, αξιόλογες εκδηλώσεις και στήνουν γέφυρες επικοινωνίας με λογής-λογής φορείς εντός και εκτός των ορίων της χώρας. Και όλα αυτά με την αδιάκοπη στήριξη του συλλόγου γονέων. Είναι επιτακτικό αίτημα των καιρών τέτοιες αξιοζήλευτες δραστηριότητες να βγαίνουν συχνά στο φως της δημοσιότητας. Η Εύξεινος Λέσχη συνεργάζεται και ενθαρρύνει την προσπάθεια του Ειδικού Σχολείου. Πρόσφατα (19-2-2001), ύστερα από πρόσκληση, μας δώσανε τη χαρά μιας επίσκεψης. Υποδεχτήκαμε τα παιδιά και το προσωπικό με τη δέουσα παραδοσιακή φιλοξενία. Δεν θα σταθούμε στους χαιρετισμούς και την ανταλλαγή των δώρων στο χώρο του εντευκτηρίου μας. Βέβαια όλα αυτά δημιουργήσαν μια ευχάριστη ατμόσφαιρα για όλους μας. Εκείνο ωστόσο που αξίζει να τονιστεί είναι η συζήτηση γύρω από τα καυτά προβλήματα και τους στόχους του Ειδικού Σχολείου. Η γόνιμη αυτή συζήτηση συνεχίστηκε και στο χώρο του εστιατορίου μας όπου φιλοξενηθήκαν. Το ενδιαφέρον τους γι' αυτό που κάνουν είναι συγκινητικό. Και μόνο το γεγονός ότι διάλεξαν εθελοντικά ένα δύσκολο και εξαιρετικά υπεύθυνο λειτουργήμα, τα λέει όλα. Το Ειδικό Σχολείο λειτουργεί άψογα σαν να μην έχει περάσει μέσα από το φθороποιο κάμιν της Ελληνικής πραγματικότητας.

Με τις επιτυχίες του στέλνει μηνύματα σφύπνισης προς κάθε κατεύθυνση. Η κοινωνία μας τα χρειάζεται σήμερα όσο ποτέ άλλοτε. Ας ευχηθούμε ν' ακουστούν χιλιάδες τέτοιες δυνατές φωνές για το καλό του τόπου μας. Ευχαριστούμε από καρδιάς τα παιδιά και το προσωπικό του Ειδικού Σχολείου για την επίσκεψη. Τους καλέσαμε να δώσουμε αλλά αυτά που πήραμε ήταν πολύ πιο σημαντικά για το δύσκολο έργο μας. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τον εστιατορία Φουτζιτζόγλου Γιάννη που ανέλαβε τη δαπάνη της φιλοξενίας.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιάννης Μιχαηλίδης
Ο Γ. Γραμματέας
Μιχάλης Γερασιμίδης

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Του Γιάννη Μελετιδή

Η Ζωοδόχος Πηγή Βερμίου (Πολύμηλοι)

Λίγο πιο πέρα από τα όρια του Νομού Ημαθίας και δεξιά από τον δρόμο που οδηγεί στην Κοζάνη, βρίσκεται το γνωστό παρεκκλήσι της Ζωοδόχου Πηγής (Πολύμηλοι).

Η τοποθεσία του είναι πανέμορφη και μαγευτική, με ωραία θέα προς τα απέναντι χωριά των Πιερίων και τον Αλιάκμονα, με τους ασπρινένους ελιγμούς του.

Η απόσταση του παρεκκλησίου, με τα αλιγοστά παραθεριστικά σπίτια και τα μαγαζιά, από τη Βέροια ανέρχεται σε 27 χλμ. περίπου και το υψόμετρο της θέσης του φτάνει τα 1.100 μ.

Το εκκληράκι, όσο μικρό και αν είναι, έχει και τη δική του ιστορία. Από ένα δημοσίευμα στο περιοδικό "Ποντοκά Φύλλα" (αριθμ. 16, 1937) του Αντ. Τερζόπουλου, με τον τίτλο "Το πανηγύρι της Ζωοδόχου Πηγής Καστανιάς (Πολύμηλοι)" παρέχεται η πληροφορία, ότι το παρεκκλήσι κτίστηκε το 1930 με δαπάνες της υπηρεσίας Επισκοπικού της

δραγωγείας απ' όπου υδροδοτήθηκαν 12 χωριά του κάμπου της Κοζάνης.

Ακόμα ο συντάκτης του δημοσιεύματος χαρακτηρίζει το έργο σαν ένα από τα σοβαρότερα της υπηρεσίας Επισκοπικού Μακεδονίας, καθόσον (όπως σημειώνει) δαπανήθηκαν πάνω από 8.000.000 δρχ. και ότι έσωσε κυριολεκτικά τους κατοίκους των 12 χωριών του κάμπου. Οι περισσότεροι, αν μη όλοι, ήταν Πόντιοι. Μέχρι να γίνει το υδραγωγείο εξασφάλιζαν το πόσιμο νερό με βυτία.

Και παρακάτω προσθέτει: "Εις ανάμνησιν του σωτηρίου αυτού έργου οι κάτοικοι, ευγνώμονες, καθιέρωσαν την εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, την 15η Αυγούστου, ως ημέρα πανηγύρεως του Παρεκκλησίου".

Επίσης ο συντάκτης δίνει την πληροφορία, ότι την ημέ-

ρα της πανηγύρης του Δεκαπενταύγουστου του 1937, έγινε αρχιερατική θεία λειτουργία από τον μακαριστό Μητροπολίτη Κοζάνης Ιωακείμ (ο γνωστός επίσκοπος για την αντιστασιακή του δράση).

Την πανηγυρη επισκέφθηκαν ο Νομάρχης Κοζάνης (δεν αναφέρεται στο όνομά του), κάτοικοι από τα γύρω χωριά και όλοι σχεδόν οι παραθεριστές του χωριού Καστανιάς.

Και στο άμορφο εκείνο πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου του 1937, που κράτησε μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες της επόμενης ημέρας, οι Πόντιοι επανέζησαν, με τους ήχους της λύρας, παλιές αναμνήσεις, γεμάτες από μια ακαθόριστη πνοή πόνου, μελαγχολίας και νοσταλγίας για τις αλησμόνητες πατρίδες, χωρίς όμως να έχουν χάσει την ελπίδα τους για ένα καλύτερο αύριο στη μητέρα Ελλάδα!

Όμως η ψυχή και ο νους θα τρέχει πάντοτε στις αλησμόνητες πατρίδες του Πόντου και τα χείλη θα ψιθυρίζουν:

"Ανάθεμα και το μακρά
όθεν κι πάει λαλίον!
Τ' αμμάτια μ' εσκοτεινίσαν
ας στην αροθυμιάν!"

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1. Να έσαν πα Σαντέτ...

Έναν έξεργον ημέραν, σα χρόνια τη κατοχής, ο Θεμιστοκλής ο Φωτιάδης, ο Χριστόφορον ο Μουρατίδης και ο Λάμπον ο Μαρούφς (οι τρεις πα Σαντέτ) εκάθουσαν ση Λαζάρωνος τη Γιακειμίδη το καφενείον, την "Δεντρόλαν" και καλάτσευαν για τον πόλεμον τον Αλβανικόν.

Σο διπλανόν το τραπέζ πα εκάθουτον ο Γερίκας τη Σαλβαρά. Τ αλλο έπινεν την καιβέν ατ και τα άλλο πα εντόνουν ωτίν την καλατσιάν ατουν.

Απάν σ' από την καλατσίν, ακούει τον Στοφόρον να λεεί

- Σον Αλβανικόν τον πόλεμον δέκα νομάτ' τ' εμετέρ' πενήντα Ιταλούς επολέμαναν.

- Ντο δέκα, λέει ο Μαρούφς. Πέντε ας' εμετέρ' τς και πολλοί πα έσαν!

Ατότε ακούγνε τον Γερίκαν (τον Σουρμενίτεν) να λεεί ατς, μ' έναν ξάι ειρωνικόν τρόπον

- Και να έσαν πα... Σαντέτ!

Κ.Χ. Μουρατίδης

Περιοδικό "ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ" Καταχά

Η ΜΑΤΣΟΥΚΑΤΣΑ 'Ο ΣΟ ΚΙΦΝΙΝ

2. Σ' εμέτερα πα εγώ

Έναν ημέραν τη Σερεκά ο μουχτάρτς επέγγεν με τα άλογον ατ' ση Γαράμουσταφά κι' αν' ς σα ξύλα. Σ' την στράταν επέντεσεν έναν παιδάν και λέει ατόν.

- Καλόν παιδίν από πού είσαι;

- Ας' στην Αντραν είπεν ο παιδάς.

- Νέπε λέει ατόν 'ς σο χωριόν έσουν τίναν έχετν μουχτάρ;

- Τη Προκόπ τον Νικόλαν έχομε λέει ο παιδάς.

Ε... ς' σ' εμέτερα πα εγώ είμαι.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. καλομάνα = γιατί
2. κάμαρη = δωμάτιο
3. κανεΐται = φτάνει
4. καρσί = απέναντι
5. καρύπς = φτωχός
6. κορώνα = κάργα
7. κепία = κήποι
8. κουίζω = φωνάζω
9. κούκουρα = σκουφτά
10. κουρσίμ = σφαίρα
11. κούφον = άδειο
12. κύρς = πατέρας
13. λαλίας = φωνές
14. λαταρίζω = κουνιέμαι
15. λιβόρια = περίστροφα

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (0331) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Οικονομολόγος - Συγγραφέας

Θουκυδίδη 2 - Τηλ. (0331) 25.282

Βέροια (ΤΚ 59100)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (0331) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

2.000 δρχ.

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ Ε.Ε.

BENIZELΟΥ 10 - ΤΗΛ. (0331) 66.913 - 61.160

FAX (0331) 66.979

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ
ΕΤΟΥΣ 2001

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Κύριε Πρόεδρε

Θέλω να σας εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες για την μεγάλη βοήθεια που προσφέρατε στην εκστρατεία ενημέρωσης των συμπολιτών μας σχετικά με την Απογραφή.

Η εθελοντική προσφορά σας στην επιτυχία της Απογραφής στην πόλη υπήρξε πολύτιμη από κάθε άποψη για τα συμφέροντα του Δήμου και των δημοτών γι αυτό και σας ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής
Κωνσταντίνος Ασλάνογλου

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Όσοι επιθυμούν να προμηθευτούν το δεκατετράτομο έργο του Κώστα Φωτιάδη, καθηγητού Παιδαγωγικού τμήματος Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, να επικοινωνήσουν με το γραφείο της Ευξεινου Λέσχης Βέροιας (16ης Οκτωβρίου και Διός γωνία τηλ. 0331 28356).

Το έργο αυτό τεκμηριώνει τη γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού μέσα από τα απόρρητα, άλλοτε, διπλωματικά αρχεία Ευρωπαϊκών χωρών.

Σήμερα τιμάται (14 τόμοι) 60.000 δρχ.

Το Δ.Σ.

Επιστολή στον "Αργοναύτη"

Εν Μεμβούρνη, τη 22-3-2001

Αγαπητέ κ. Ιωάννη Μελετιδή

Χαίρετε εν Κυρίω.

Ευχαριστούμε πολύ που στέλνετε την εφημερίδα σας.

Μαθαίνουμε όλη την κίνηση των Ποντίων. Χαιρόμαστε για την πρόδοό σας και τη συμμετοχή μεγάλων ονομάτων σαν το Σαρρή.

Ευχόμαστε να είστε πάντα καλά.

Σας στέλνουμε τη συνδρομή.

Με πολύ αγάπη

Αναστάσιος Τσεπραλίδης

Σημ. "Αργοναύτη": Ευχαριστούμε τον καλό μας συμπατριώτη για τα καλά του λόγια και για την καλοσύνη που έχει να στείλει την συνδρομή του. Μεγάλη μας χαρά όταν επικοινωνούμε με τους συμπατριώτες μας της διασποράς.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

1. Κοντός κοντός καλόερος τα σίδερα ζωσμένος (βαρέλι)
2. Μακρύς μακρύς καλόερος και 'ς ση κοσσάρας τον κώλον κ' εφτάν (δρόμος)
3. Μάντζ' και γλυκύν, εφτασμένον και πικρόν (το παιδί)
4. Μασώ, μασώ και 'κι κουρτώ (η μαστίχα)
5. Ναλοί εμ'έν το μικρόν π' εκυλίγα 'ς σο γκρεμόν, το παπάχι μ' τη καλά ξαν εφάκα 'ς σο δενδρόν (ο χουρμας)

ΠΑΛΙΑ ΔΙΣΤΙΧΑ

- Κορτσόπον δωδεκάχρονον δος με νερόν ας πίνω.

- Αφέντι μ' κ' έχω μαστραπάν, κ' έχω αργυροκαύκιν.

Αν θέλ' τα και καταδέχεσαι πία 'σο χαλκοστάμιν.

Τα χεϊλ' ατ' είναι 'ς σο σταμνίν τα' ομάτια τα' ειν' ς στην κόρη.

Τερεί την κορ', τερεί την κόρ', μουδέ σπλαχνίαν έχει.

Ανάμεσα 'ς σο οφρύδια της μελεσιδόπα κάμ'νε,

Και κάμ'νε μέλι και κερίν και δω-ναρ ισκούτάρι.

Το μελ' ας τρώνε' ε' άρχοντοι και το κερίν ουλ' άγιοι!

Το μέλι εν' παντού, παντού κ' εσύ 'σαι πάντα πάντα.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΜΗΝΩΝ

Καλαντάρτς (Ιανουάριος), Κούντουρον (Φεβρουάριος), Μάρτς (Μάρτιος), Απρίλτς (Απρίλιος), Καλομηνάς (Μάιος), Κερασινός (Ιούνιος), Χορτοθέτς (Ιούλιος), Αγουστον (Αύγουστος), Σταυρίτες (Σεπτέμβριος), Τρυγομηνάς (Οκτώβριος), Αεργίτες (Νοέμβριος), Χριστιανάρτς (Δεκέμβριος).

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

ΕΥΧΗΣ,
ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥ
κ.λ.π.

Ο Θεόν να ελεά μας
Τα καλά του Θεού
Ο Θεός πολλά καλά να δίδει σε
Με του Θεού τη δύναμη
Ο Θεός εξέρ'
Ο Θεός κι ανεσπάλλει μασε
Αν αγαπάς το Θεό σου
Το κάλλος του Θεού
Ο Θεός να φυλάττ' σε
Ο Θεός να πολυχρονίσει σε

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Οι Πόντιοι και η ιστορία τους

Του ΤΖΩΝ ΡΗΓΟΥ

Ισως η πιο παραγνωρισμένη ελληνική φυλή, να είναι οι Πόντιοι, τους οποίους οι υπόλοιποι Έλληνες γνωρίζουμε μόνο από τους χαρακτηριστικούς χορούς των, την Παναγία τη Σουμελά και τα ποντιακά αστεία. Οι Πόντιοι όμως, υπήρξαν, ιστορικά και ουσιαστικά, μια από τις πιο δυναμικές και πιο διαδεδομένες γεωγραφικά, ελληνικές φυλές. Χωρίς τους Πόντιους, είναι ζήτημα αν θα υπήρχε ελληνισμός στην Κρήτη και την Κύπρο, αλλά αυτό είναι άλλο σημείο αναφοράς.

Οι πρώτοι Έλληνες που εμφανίζονται στα παράλια του Πόντου, της βορείου ακτής δηλαδή της Μικράς Ασίας, ήσαν οι Ιωνες από τη Μίλητο, οι οποίοι ίδρυσαν τη Σινώπη τον 8ο π.Χ. αιώνα. Λίγα χρόνια αργότερα, οι Μιλήσιοι αποικούσαν την Αμισό, ενώ οι κάτοικοι της Σινώπης έκτιζαν τα Κατύωρα, την Κερασούντα και την Τραπεζούντα. Συνεχίζοντας την προς βορράν αποικιακή των πολιτική, οι Μιλήσιοι έκτισαν στα παράλια της σημερινής Ρωσίας την Φάσιν, το σημερινόν Ποτ, τη Διοσκουρίδα, που μετέπειτα ονομάστηκε Σεβαστούπολη, το Παντικάπαιον, που σήμερα λέγεται Κερτς, την Θεοδοσίαν, την Φαναγορείαν, σημερινήν Βάρνα στα παράλια της Βουλγαρίας, τον Αγχάλον και την Οικωινίαν, σημερινή Σωζόπολη.

Άλλοι Έλληνες, όπως οι Μεγαρείς, αποίκησαν την Μεσημβρίαν και την Ηράκλεια, ενώ οι Αθηναίοι την εποχή της ακμής των, αποίκησαν την παρηκμασμένη Αμισό, την οποία και μετονόμασαν σε Πειραιά. Όλες αυτές οι αποικίες και τα εμπορικά κέντρα ήσαν ζωτικής σημασίας για

τους Έλληνες, γιατί από τις περιοχές αυτές, αγόραζαν πρώτες ύλες, σπάρη, ξυλεία και δούλους. Οι Αθηναίοι από τον Πόντο έκαναν εισαγωγή Σκυθών, τους οποίους χρησιμοποιούσαν σαν αστυφύλακες.

Μέχρι της εποχής του Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι Έλληνες κατοικούσαν μόνο στις παραλίες και είναι σε όλους γνωστή η βοήθεια που έδωσαν στους Μύριους του Ξενοφώντα όταν έφθασαν από τα Κούναξα στον Πόντο. Μετά τον Αλεξάνδρο, οι Έλληνες άρχισαν να εξαπλώνονται και στο εσωτερικό της Βορείου Μικράς Ασίας όπου ανεκάλυψαν νέες πηγές πρώτων υλών, όπως ασημί, χαλκό, σίδηρο και ξυλεία κατάλληλη για τις ναυπηγικές τους ανάγκες. Ετσι βλέπουμε να δημιουργούνται νέες πόλεις, όπως η Αμάσεια, η Αμαστρίς, η Νικόπολις, η Φαρνάκεια, η Νεοκαισαρεία, το Πολεμώνιον, τα Κάμανα, τα Κάβειρα κ.α. Κατά την περίοδο μεταξύ των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου και της ρωμαϊκής κυριαρχίας η δύναμη στην περιοχή του Πόντου περνάει στα χέρια τοπικών δυναστών, όπως ο Μιθριδάτης, οι οποίοι ιδρύουν ελληνιστικά βασίλεια, όπου υπερέχουν πληθυσμιακά οι ιθαγενείς, αλλά πολιτιστικά οι Έλληνες. Επί Ρωμαίων, οι οποίοι κατέλυσαν το κράτος των Μιθριδατών, δημιουργούνται κατ' αρχάς δύο επαρχίες, όπου με τη διάδοση του χριστιανισμού, ενισχύεται το ελληνικό στοιχείο και ολοκληρώνεται ο ελληνισμός της περιοχής.

Στο Βυζάντιο

Την εποχή του Ιουστινιανού, όταν πρωτεύουσα της βυζαντινής επαρχίας του Πόντου γίνεται η Τραπεζούσα, εμφανίζονται στον ιστορικό ορίζοντα, οι Λαζοί, προερχόμενοι από τον Καύκασο. Αυτό εγκαθίστανται στην ανατολικώς του Πόντου περιοχή της αρχαίας Κολχίδας, η οποία μετονομάζεται σε Λαζία. Επί βυζαντινών, η περιοχή του Πόντου αποκτά μεγάλη στρατιωτική

σημασία, γιατί αποτελεί το κέντρο άμυνας εναντίον των Περσών. Επίσης από τον Πόντο στέλνει ο Νικηφόρος Φωκάς εποίκους στην Κρήτη και την Κύπρο μετά την ανακατάληψή τους από τους Άραβες, γνωστούς και ως Σαρακηνούς. Γι' αυτό το λόγο, διακρίνουμε τόση μεγάλη πολιτιστική συγγένεια μεταξύ Ποντίων, Κρητών και Κυπρίων, τόσο στη μουσική, όσο στη γλώσσα, την εμφάνιση και το χορό.

Μετά τις Σταυροφορίες

Μετά την κατάληψη της Πόλεως από τους Σταυροφόρους, ο Πόντος ανακηρύσσεται ανεξάρτητη αυτοκρατορία υπό τους Κομνηνούς και είναι η τελευταία Βυζαντινή επικράτεια που υποκύπτει στους Τούρκους. Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, οι Πόντιοι υφίστανται τα πάνδεινα από τους Τούρκους, οι οποίοι επιδιώκουν το βίαιο εξισλαμισμό των κατοίκων. Είναι γεγονός ότι πολλοί εξελληνισθέντες Πόντιοι δέχονται εύκολα να αλλαξοπιστήσουν, αλλά διατηρούν την ιδιωματική τους γλώσσα και τις άλλες τους συνήθειες. Όσοι είναι ελληνικής καταγωγής διατηρούν την πίστη τους.

Γενοκτονία. Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους, αρχίζει η καταδίωξη των Ποντίων, η οποία φθάνει στα όρια της γενοκτονίας κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Τελικά, από 450.000 Πόντιους, επιζούν περίπου 200.000 οι οποίοι μετακινούνται στην Ελλάδα βάσει της Συνθήκης της Λωζάνης.

Μαζί με τις παραδόσεις τους και τις πολιτιστικές τους διακρίσεις, οι Πόντιοι έφεραν και το αρχαίο γλωσσικό τους ιδίωμα, στο οποίο παραμένουν πιστοί, χωρίς να σημαίνει αυτό ότι δεν κατέχουν και την καθομιλούμενη ελληνική γλώσσα. Απλώς την πλουτίζουν με ένα ιδίωμα που διακρίνεται από τα ιονικά και δωρικά γλωσσικά του στοιχεία.

Αναδημοσίευση από τα Πολιτιστικά θέματα
2 Φεβρουαρίου 2001

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ -
ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Ε.Λ. ΒΕΡΟΙΑΣ

Κ. Πρόεδρε, αγαπητά Μέλη του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας

Οι μαθητές, οι μαθήτριες, το Δ.Σ. του Συλλόγου Γονέων & Κηδεμόνων και το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου μας, σας ευχαριστούμε θερμά για τη (διαχρονική) συνεργασία και για τη φιλοξενία που επιφυλάξατε σε όλους μας και ιδιαίτερα στους μαθητές και μαθήτριες, τη Δευτέρα 19-2-2001, τόσο

Τα παιδιά του Ειδικού Σχολείου
σε αναμνηστική φωτογραφία

στο εντευκτήριο της Λέσχης σας όσο και στο εστιατόριο του κ. Γιάννη Φουτζιζόγλου "Κωλοτούμπα". Ήταν για όλους μας μια ξεχωριστή εμπειρία που εμπειρίει τα πάντα. Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, ενθέρωση - μάθηση, διασκέδαση και το σημαντικότερο όλων αγάπη.

Η κίνηση αυτή, δηλώνει θέση και στάση απέναντι στα Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες και φανερώνει κοινωνικό ενδιαφέρον στα της μικρής μας τοπικής κοινωνίας.

Σας παρακαλούμε να δεχθείτε τα συγχαρητήριά μας και να τα διαβιβάσετε και σε όλα τα μέλη του ανγνωρισμένου και ιδιαίτερα δραστήριου Σωματείου σας.

Ευχόμαστε σε όλους υγεία και δύναμη και υλοποίηση των μικρών και μεγάλων στόχων σας, των μικρών και μεγάλων οραμάτων σας.

Με τιμή
Ο Διευθυντής του Σχολείου
Παναγιώτης Παπαϊωάννου

Οι συμπατριώτες μας
από την Αυστραλία ευχαριστούν

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΑΠΟΔΗΜΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

Η Ευξείνου Λέσχη Βέροια πριν από δεκαετίες έστησε γέφυρες επικοινωνίας με τον απόδημο Ελληνισμό.

Δεν είναι της ώρας να σταθούμε στο τεράστιο αυτό θέμα τονίζοντας τις λογής - λογής δραστηριότητες που έχουμε πραγματοποιήσει. Τελευταία καλέσαμε και φιλοξενήσαμε μια πολυπρόσωπη πολιτιστική αποστολή της "Ποντιακής Εστίας" Μελβούρνης - Βικτώριας.

Η επιτυχία της φιλοξενίας, της ξενάγησης και προπαντός των εκδηλώσεων που από κοινού παρουσιάσαμε δεν περιγράφονται με λόγια. Αρκεί να πούμε ότι το πολυπληθές κοινό χειροκροτούσε κλαίγοντας.

Σαν επιβεβαίωση όλων αυτών παραθέτουμε την ευχαριστήρια επιστολή τους.

Αξιότιμε κύριε Μιχαηλίδη

Μετά το πρόσφατο πετυχημένο ταξίδι του χορευτικού μας συγκροτήματος στη μητέρα Ελλάδα, με χαρά δηλώνουμε πως οι στόχοι του ταξιδιού, μέχρι εδώ, ολοκληρώθηκαν. Εκτός από τις εμπειρίες και την ανάπτυξη γνώσεως των συνοδών που συμμετείχαν, οι γνωριμίες που έγιναν μας δίνουν περισσότερο και μας δίνουν τη δύναμη να συνεχίσουμε τον αγώνα, διατήρησης των παραδόσεων της Ποντιακής μας κληρονομιάς.

Στην επιτυχία αυτή συμβάλλατε κι εσείς. Η φιλοξενία και συμπαράσταση, υλική και ηθική, των διάφορων ατόμων και φορέων στην Ελλάδα μας άφησε υπόχρεους και ευγνώμονες.

Θεωρούμε το ταξίδι αυτό σαν μια αρχή και γέφυρα για το μέλλον.

Ελπίζουμε και ευχόμαστε η συνεργασία μας να συνεχιστεί.

Εσπικλείουμε και την εφημερίδα "Νέος Κόσμος".

Με εκτίμηση
Λίστα Αθανασιάδη
Πρόεδρος
Ελένη Αλμπάνη
Γραμματέας

ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ

1.Οινώη

Η Οινώη είναι μια από τις αρχαιότερες πόλεις του Πόντου. Ιδρύθηκε από Βοιωτούς αποίκους (371 π.Χ.). Γρήγορα αναπτύχθηκε σε εμπορικό κέντρο της περιοχής. Οι κάτοικοί της είχαν τη φήμη σπουδαίων ναυτικών. Η ελληνική κοινότητα της Οινώης συντηρούσε οργανωμένα σχολεία και πολλές εκκλησίες. Οι κάτοικοι της Οινώης ιδιαίτερα τιμούσαν τον Αγ. Ιωάννη τον Πρόδρομο. Στα κάλαντα των Φώτων τα παιδιά τραγουδούσαν τους στίχους:

"Από της ερήμου ο Πρόδρομος
ήλθε να βαπτίσει τον Κύριον.
Βέβαιον Βασιλέα εβάπτισεν,
Υιόν και Θεόν ωμολόγησεν".

Το 1915 η πόλη είχε 5000 κατοίκους, από τους οποίους 1500 ήταν Έλληνες. Ο ελληνικός πληθυσμός της Οινώης δοκίμασε και αυτός την άγρια θηριωδία των Τούρκων. Όσοι γλίτωσαν από την εξόντωση, ακολούθησαν το μαρτυρικό δρόμο του ξεριζωμού.

2.Πλάτανα

Τα Πλάτανα ήταν μια μικρή όμορφη πόλη του Εύξεινου Πόντου. Το 1915 η πόλη είχε 3.000 κατοίκους από τους οποίους οι μισοί ήταν Έλληνες. Η ελληνική κοινότητα συντηρούσε σχολεία και εκκλησίες. Περίφημος ήταν ο βυζαντινός ναός της Αγ. Τριάδας με τα υπέροχα ψηφιδωτά του. Όσοι κάτοικοι επέζησαν από τις διώξεις των Τούρκων

κατέφυγαν στην Ελλάδα.

3.Νικόπολη - Γαράσαρη - Σαπίν Καραχισάρ

Όταν ο Ρωμαίος στρατηγός Πομπήιος νίκησε το 66 π.Χ. τον Μιθριδάτη Ευπάτορα, σε ανάμνηση της νίκης του αυτής, έχτισε πόλη που την ονόμασε Νικόπολη, δηλαδή πόλη της νίκης. Οι Πόντιοι την έλεγαν Γαράσαρη. Η λέξη προέρχεται από την τουρκική Καρα - Χισάρ που σημαίνει Μαύρο Φρούριο (μαυρόκαστρο). Η άλλη ονομασία Σαπίν Καραχισάρ σημαίνει ανατολικό μαυροφρούριο. Στη βυζαντινή εποχή η πόλη ήταν πρωτεύουσα της επαρχίας Κολωνίας. Η Νικόπολη υποτάχτηκε στους Τούρκους το 1473.

Το ελληνικό στοιχείο της περιφέρειας της Νικόπολης παρουσιάζει μεγάλη θρησκευτική και πνευματική κίνηση. Το 1914 υπήρχαν 114 εκκλησίες, 3 μοναστήρια, 103 ιερείς, 101 σχολεία, 107 δάσκαλοι, 3.680 μαθητές και 205 μαθήτριες. Μεγάλη θρησκευτική αχτινοβολία είχε η Σταυροπηγιακή Μονή της Παναγίας της Γαράσαρης, που σύμφωνα με την παράδοση χτίστηκε τον 5ο αιώνα από τον Ιωάννη τον Ησυχαστή.

Οι διώξεις του ελληνικού πληθυσμού άρχισαν από το 1915 και ολοκληρώθηκαν το 1917 με απαγχονισμούς και εξορίες. Όσοι Νικοπολίτες σώθηκαν ήρθαν στην Ελλάδα το 1924, με την Συνθήκη της Λωζάνης.

Γιάννης Μελετίδης

Βιβλιοπαρουσιάσεις

Χαρ. Γρ. Κανδηλάπη: "Από την τραγωδία του Πόντου"

Από τις εκδόσεις Δελφοί (Αθήνα, 1999) κυκλοφόρησε με την επιμέλεια του Γρ. Χαρ. Κανδηλάπη (γιου) το προσωπικό ημερολόγιο του πατέρα του Χαρ. Γρ. Κανδηλάπη, από την Αργυρούπολη του Πόντου.

Ο Χαράλαμπος (ανεψιός του συγγραφέα και λαογράφου Γεωργ. Κανδηλάπη - Κάνι) και θείος μου εκ μητρός, εστρατεύθη το χειμώνα του 1921 - 1922 στα τάγματα εργασίας (αμελέ - ταμπουρού) του Κεμάλ Ατατούρκ μαζί με άλλους Αργυρουπολίτες και χιλιάδες Ποντίους και περιγράφει με τρομακτικό ρεαλισμό την προσωπική του περιπέτεια.

Οι νεότουρκοι στα πλαίσια εθνοκάθαρσης αρμενίων και ελλήνων δημιούργησαν τα περιβόητα αυτά τάγματα, στα οποία εξοντώθηκαν χιλιάδες πόντιοι.

Το βιβλίο αρχίζει με τη γενική εξιστόρηση της γενοκτονίας του ποντιακού ελληνισμού και συνεχίζει με την περιληπτική απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική, δεδομένου ότι, τα χειρόγραφα του Χ.Κ. είναι έμμετρα και γραμμένα στην ποντιακή διάλεκτο.

Η ανατριχιαστική περιπέτειά του άρχισε το χειμώνα του 1921 από την Αργυρούπολη (πρωτεύουσα της επαρχίας Χαλδίας του νομού Τραπεζούντας) και μέσω του Παϊπούρτ

και των κακοτράχαλων βουνών του Σιπικόν, κατέληξε στο Ερζικιάν (στις όχθες του Ευφράτη), στα βάθη της Τουρκίας, από όπου αρχές του 1923 δραπετεύσε και επανήλθε στην Αργυρούπολη.

Ακολουθεί η έμμετρη απόδοση του κειμένου με προσηγμένη γραμματική και φωνητική επισημείωση των χαρακτηριστικών του ιδιώματος της Χαλδίας και σχετικές επεξηγήσεις.

Στη συνέχεια αναφέρεται στη θέση και ιστορία της Αργυρούπολης (Κιμισχανά), μεγάλο μέρος των προσφύγων της οποίας εγκαταστάθηκαν στη Νάουσα και ανασυνέστησαν την περίφημη βιβλιοθήκη της Ευξείνου Λέσχης Ναούσης "Γ. Κυριακίδης".

Η επιμελημένη αυτή εργασία τελειώνει με το γενεαλογικό ιστορικό της οικογένειας των Κανδηλαπών, ενώ υπάρχει και πίνακας συντομογραφών και επεξηγηματικών στοιχείων καθώς και κατατοπιστικό λεξιλόγιο με ειδικότερη αναφορά στην ερμηνεία των λέξεων στο γλωσσικό ιδίωμα της Αργυρούπολης.

Το κείμενο εμπλουτίζεται με 13 φωτογραφίες της Αργυρούπολης και ένα χάρτη της περιοχής, όπως και τον αναλυτικό πίνακα των περιεχομένων στις 120 σελίδες του. Το δε εξώφυλλο έχει παραστάση του μαζικού εκτοπισμού των Ποντίων στο Ερζερούμ της τουρκικής Αρμενίας, σύμφωνα με τα σχέδια του Κεμάλ, στου οποίου δυστυχώς το μαυσολείο σήμερα μεγαλόσχημοι υπουργοί της ελληνικής κυβέρνησης καταθέτουν στεφάνια.

Γιάννης Καρατσιώλης

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΓΙΚΟΝΟΓΛΟΥ ΜΟΣΧΟΣ

ΕΝΑΣ ΣΤΥΛΟΒΑΤΗΣ ΤΗΣ
ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

"Δει δε χρημάτων και άνευ τούτων ουδέν εστί γενέσθαι των δεόντων"

Σοφά λόγια των προγόνων μας. Πράγματι η έντιμη προσπάθεια δεν αρκεί, συνήθως, όταν στοχεύουμε πολύ ψηλά. Χρειάζονται και χρήματα.

Αυτή τη σκληρή πραγματικότητα την ζούμε εδώ και δεκαετίες μέσα στο χώρο του πολιτισμού. Τα λογής - λογής σημαντικά επιτεύγματα της Ευξείνου Λέσχης δεν οφείλονται μόνο στην αδιάκοπη εθελοντική διακονία των μελών και φίλων της. Βεβαίως το αστείρευτο αυτό ενδιαφέρον αποτελεί βασική προϋπόθεση για το γόνιμο έργο της.

Αλλά πίσω από τις μεγάλες, τις πολυδάπανες εκδηλώσεις μας, εντός και εκτός της χώρας, πίσω από κάθε δύσκολο άλμα, βρίσκονται κάποιοι παράγοντες που εξασφαλίζουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο τα απαραίτητα χρηματικά ποσά.

Αν κάποιες από τις αξιοζήλευτες αυτές χειρονομίες έμειναν στη σκιά της δημοσιότητας, αυτό οφείλεται, κυρίως, σε δική τους επιλογή.

Όμως η Εύξεινος Λέσχη δεν πρέπει να λησμονεί και μάλιστα όταν μια παράλειψη εγγίζει τα όρια της αχαριστίας. Έχει ηθικό χρέος να εγκωμιάσει και δημόσια όσους εξ ιδίων ή με μαχητικές διεκδικήσεις αιμοδοτούν ποικιλοτρόπως το φτωχό της ταμείο.

Πριν λίγες μέρες ήρθε εκ Αθηνών η έγκριση μιας επιχορήγησης οκτώ εκατομμυρίων δραχ. για το ανεγειρόμενο πολιτιστικό μας κέντρο. Αυτά τα χρήματα βγήκαν με ενέργειες του κ. Μόσχου Γικονογλου, Βουλευτή Ημαθίας και μέλους της Ευξείνου Λέσχης.

Δεν είναι η πρώτη φορά που μας αιφνιδιάζει με κάτι ευχάριστο. Ήταν πάντοτε δίπλα μας σε δύσκολες ώρες και όμως ποτέ δεν γράψαμε κάτι γι' αυτό που κάνει. Δικαιούται συνεπώς και θα ήταν άδικο να μην εκφράσουμε δημόσια τις ευγνώμονες ευχαριστίες μας.

Η Εύξεινος Λέσχη χρειάζεται και άλλους υποστηρικτές. Το έργο και οι ανάγκες της δεν έχουν αρχή ούτε τέλος. Αρχίζοντας από τον κ. Γικονογλου επιθυμούμε στο εξής να ευχαριστήσουμε, κατά τον ίδιο και καλύτερο τρόπο, οποιονδήποτε, αρκεί να υπάρξει η δέουσα αφορμή.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Γιάννης Μιχαηλίδης

Ο Γ. Γραμματέας

Μιχάλης Γερασιμίδης

Εμείς κι θα κοιμούμεσ'

Η παγκοσμιοποίηση
σουμύν' μας σπέρνα - σπέρνα,
ελέπ' τα πόρτας ανοιχτά
και όλεν απλών' τα σιέρια.

Εγούρειψαν τα σκέδια
τον κόσμον θα αλλάζ'νε,
σ'έναν σ'άλλο θα βάλ'νε μας
κάν' αν κι λογαριάζ'νε.

Θα ταράζ'νε μας με τ' εκείντο
ποι κ' έχ'νε ιστορίαν,
ατοίν' το ποι κ' επολέμεσαν
για την ελευθερίαν.

Θα βάλ'νε άλλα ορόσημα
θ'εφτάν' άλλα συνόρια,
κι θα ορίζ'νε εμάς εμείς
θάλασσας και παπύρια.

Κι σεαύ'νε τον άνθρωπον
να γέρον και να γραιάν,

θέλ'νε μας άμον πρόστα
όλ' το σ'έναν την μερέαν.

Θέλ'νε για να γοσιεύ'νε μας
και απ' οπίσ' να λαλούνε,
να κλώθ'νε τα χωράφια τουν'
ατοίν' αγληγορούνε.

Συλλόγους και παράδοσιν
όλια θα ταουτεύν'νε,
τη σκοτίας πολιτισμόν
θα φέρ'νε και γουρεύν'νε.

Απ' ατώρα και απ' ύστερα
εμείς κι θα κοιμούμεσ'
ασίκα ώρας οι Έλληνει
όλ' σ'ο ποδάρ' θα σκούμεσ'.

**Βέροια
Μάρτς 2001
Γιάννης Μιχαηλίδης**

ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ (1914-1923)

Γιρλάντα φωταστόλιστη, υπέρλαμπρο βραχιόλι,
στεφάνι χρυσοκέντητο τριγύρω απ' την Πόλη,
ο κόσμος που την κύκλωνε καθρέφτης της γιγάντας,
ο ήλιος σαν ανέτειλε στο φως κι αυτός λουζόταν.

Μικρασιάτες, Πόντιοι, Θρακιώτες μας ακρίτες,
Ξεριζωμού ονειράτα, ποτέ ονειροκρίτες
δεν γράψαν στα τεφτέρια τους, στην ζήσης τις σελίδες,
πως κάποτε θα φύγουμε απ' τις γλυκιές πατρίδες.

Την αίγλη του πολιτισμού, την πρόοδο κοιτούσαν,
σαν Έλληνες εργατικοί και προκομμένοι ζούσαν,
μ' απείραχτα τα έθιμα, θρησκεία και τη γλώσσα,
την ιστορία, τους χορούς, τραγούδια κι άλλα τόσα!

Αφέντες του πλανήτη μας, τα σύνορα χαράζουν,
τη μοίρα την ανθρώπινη, με βία την αλλάζουν
κι αποφράδα εποχή με σύννεφα γεμάτη,
μας πήρε της πατρίδας μας το όμορφο κομμάτι.

Ξεριζωμός, πικρή γραφή! Μας φέρνει τη ζαλάδα,
θυμούμενοι πως έγινε μια χούφτα η Ελλάδα
κι αβήστηκε πολιτισμός, που φώτιζε πορεία
ενός υπέροχου λαού μ' αρχαία ιστορία.

Φωτιά, καπνός κι οδυρμός στα λουλουδένια μέρη,
Ελλήνων κόβει κεφαλές το Τούρκικο μαχαίρι.
Και ως το χείλος του χαμού λαός πολιτισμένος
κατήρθε κι απ' τον τόπο του ευρέθη διωγμένος.

Η σκέψη σώφρονων λαών αδιάφορη εστάθη,
μπροστά σ' αυτού του δήμιου τη ματωμένη σπάθη.
Δυνάμεις δεν εστράφησαν κατά της αδικίας,
η συμμαχία ντύθηκε μανδύα της κακίας.

Δακρυρούσα έστεκε η Παναγιά στο βράχο
και τούτη μόνο είχανε για σύμμαχο μονάχο.
Μαζί τους αγκαλιάστηκε στη μαύρη καταιγίδα
και τους πιστούς ακολουθεί στη νέα τους πατρίδα.

Συμτύσσεται στα γρήγορα πολιτισμού κοιτίδα,
που μόνο φρίκη ιστορεί των ειδικών γραφίδα.
Το δάκρυ στα μαγούλια τους κι ο πόνος ζωγραφίζουν
ρυάκια που του γυρισμού ελπίδες του ποτίζουν.

Συρμός τα караβάνια τους τραβάνε προς τη Δύση
κι ο ήλιος τους φεγγαβολεί τα μάτια τους να κλείσει,
να μη θωρούν το χαλασμό, που όλα τάχει σβήσει
και τρέχουνε τα δάκρυα των ορφανών σα βρύση.

Τα σπίτια, τα νοικοκυριά, τα πλούτη, τα όνειρά τους,
καπνός και στάχτη έγιναν κι αυτά με τη σειρά τους.
Τη γη και τον πολιτισμό, που σμίλεψαν αιώνες,
σκεπάσανε κατακτητού οι παγεροί χειμώνες.

Μικρασιάτες, Πόντιοι, Θρακιώτες, η οδύνη,
που φώλιασε στους κόρφους μας, ποτέ της δεν αφήνει,
τους τόπους μας στη λησμονιά, την ακριβή μας άκρη,
ποτίζει σαν ανθόκηπο στο στήθος μας το δάκρυ.

Βασίλισσα των πόλεων, Καισάρεια και Προύσα,
απ' τη θλιμμένη σκέψη μας καμιά δεν είν' απύσσα.
Τη Σμύρνη την πολύπαθη, που θρήνηται ακόμη,
γλυκοφιλούν αμέτρητοι νερένιοι ταχυδρόμοι.

Η Φώκαια, Αίβαλί, Δεκέλι, Μενεμένη,
με της καρδιάς τους χτύπους μας, η καθεμιά δεμένη,
καμπάνας ήχος ν' ακουστεί ακόμα περιμένει
κι ο τελευταίος Έλληνας που ζει κι ανασαίνει.

Σινώπη, Κερασούς, Σαμψούς και Τραπεζούς αντάμα,
κυλούν το μαύρο δάκρυ τους στον Πόντο απ' το κλάμα.
Οραία Νικομήδεια, Σεβάστεια κι Αμάσεια
κι αν σβήσαν δόξες σας παλιές, χαρές, πολλά γιορτάσια.

Ικλαβιάς τα ανεμόβροχα, ποτέ τους δε θα θάψουν
το σθένος το ελληνικό και την καρδιά να πάψουν,
να δέρνεται και να πονά για την ελευθερία
κι αν οι αιώνες κουβαλούν ακόμα καρτερία.

Χωριά θαλασσοφίλητα και δοξασμένοι τόποι,
που απ' αυτά γεννήθηκαν υπέροχοι άνθρωποι,
στεφάνι σκανθόπλεκτο φοράνε στο κεφάλι,
εκείνο που τους χάρισαν της γης μας οι μεγάλοι...

Ικλαβόπληκτοι πεζοπορούν το δρόμο που χαράζουν
αιώνες αμετάβλητοι, γραφές που δεν αλλάζουν,
που την πορεία στη νυχτιά κανένας δεν την ξέρει
και πόσο θα στενάζουνε τα λατρευτά μας μέρη.

Ο εφιάλτης, όνειρο ας γίνει της γαλήνης!
Να αγκαλιάσει τους λαούς το πνεύμα της ειρήνης,
θεσπίζοντας ανθρώπινους και λογικούς κανόνες,
για μακρινή συμπόρευση και ζήση στους αιώνες.

Δ. Μπρουκούμης

Σημ. "Αργοναύτης": Ο κ. Δημήτριος Μπρουκούμης είναι ένας καταξιωμένος ποιητής πανελληνίας αναγνώρισης. Κατοικεί στην πόλη μας και είναι απόστρατος Αξιωματικός. Ο "Αργοναύτης" τον καλωσορίζει με εκτίμηση.

Επιστολή σε συνεργάτη μας

Θεοδώρα Γρηγοριάδου
Avda. del Manzanares, 62-4o A
28019 - Madrid, Spain

Φεβρουάριος, 2001

Αγαπητέ κύριε Ταταρίδη,

Ονομάζονται Θεοδώρα Γρηγοριάδου, είμαι Πτυχιούχος Ισπανικής Φιλολογίας, ζω και εργάζομαι στη Μαδρίτη, σας γράφω με αφορμή την υπόθεση Κριμπά, θέλοντας να ανταποκριθώ στο κάλεσμά σας, αν και θα ήθελα, πρωτ' απ' όλα, το γράμμα αυτό να μεταφέρει την αγάπη και τους χαιρετισμούς μου στους απανταχού αδελφούς μας.

Αναρωτιέται ο κ. Κριμπάς τι σημαίνει ο πάλοι ποτέ δικός μας Πόντος, ας ενημερώσει κάποιος τον εν λόγω κύριο ότι αυτό δεν θα το καταλάβει ποτέ όποιος δεν έχει παππούδες θαμμένους εκεί και όποιος δεν είχε την τύχη να μεγαλώσει ανάμεσα στους κινητημένους επιζήσαντες και να γαλουχηθεί με τις αναμνήσεις τους. Και συνεχίζει: από τότε ο Πόντος είναι δικό μας όταν εκεί κατοικούσαν από την αρχαιότητα ήδη πολυάριθμα και ποικιλόμορφα έθνη! Αναρωτιέμαι λοιπόν, από ποιο μέρος της γης δεν έχουν περάσει κατά καιρούς πολυάριθμα και ποικιλόμορφα έθνη! Γιατί του είναι τόσο δύσκολο του κ. Κριμπά να περιλάβει ανάμεσα σ' αυτά τα έθνη και τους Έλληνες του Πόντου; Δεν είναι αρκετά τρεις χιλιάδες χρόνια ελληνικής παρουσίας στη Μαύρη Θάλασσα; Σε ποια αρχαιότητα αναφέρεται; Με τις απόψεις του περί φυλογενεσίας και... ελληνικής καταγωγής, ο κ. Κριμπάς ανακαλύπτει ένα αρκετά επικίνδυνο θέμα, θα ήταν προτιμότερο να σιγουρευτεί πρώτα ο ίδιος για τις ελληνικές του καταβολές και μετά να προσπαθεί ν' αφαιρέσει από άλλους το δικαίωμα να νιώθουν και να ονομάζουν τους εαυτούς τους Έλληνες!

Αραγωνέζοι και Καταλωνοί, που υπηρετούσαν ως μισθοφόροι του βυζαντινού στρατού, πέρασαν από την Αθήνα και τη νότιο Ελλάδα, μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους την άνοιξη του 1204. Το επίθετο του κ. Κριμπά θα μπορούσε να είναι ένα ακόμη αποδεικτικό στοιχείο της ισπανικής παρουσίας στον ελλαδικό χώρο, μιας και στα ισπανικά η λέξη ciba σημαίνει κόκκινο, το λόγο έχουν οι γλωσσολόγοι...

Όμως η φράση που θεωρώ ως την πλέον προσβλητική και αυτή που μας δείχνει ποιος πραγματικά είναι ο κ. Κριμπάς και πώς σκέφτεται είναι η εξής: ... και όλοι ξέρουμε πως οι κάτοικοι του Πόντου μοιάζουν πιο πολύ με τους Γεωργιανούς ή τους Αρμένιους παρά με τους Ελλαδίτες.

Ονειδος κ. Κριμπά! Εύχομαι να βρεθεί κάποιος να σας συγχωρήσει... Τι θέλετε να μας πείτε μ' αυτό σας το επιχείρημα; Ότι οι Πόντιοι, γεωργιανοί και αρμένιοι έχουν πέντε πόδια, ουρά και τις νύχτες πετάνε;

Σε ποιους πόντιους και γεωργιανούς αναφέρεσθε; Υποψιάζομαι πως στους πρόσφατα αφιχθέντες, γιατί πώς εξηγείτε το γεγονός ότι εγώ που γεννήθηκα στην Ελλάδα από πόντιους γονείς, δεν διαφέρω ίσως σε τίποτα από την αδελφή σας, τη μητέρα σας ή τη σύζυγό σας;

Και αν πραγματικά αναφέρεσθε σ' αυτούς τους ανθρώπους θα έπρεπε να ντρέπεσθε δύο φορές, μιας και συγκρίνετε τα ασύγκριτα έχοντας μπροστά σας την εικόνα του ευρωπαίου νεοέλληνα, υπάρχει, κατά τη γνώμη σας, μεγάλη διαφορά ανάμεσα στον... ελλαδίτη που εφευγε προ δεκαετιών για Αμερική, Αυστραλία και Ευρώπη προς αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής και τον ομογενή, ναι, κύριε Κριμπά, ομογενή που φθάνει στην Ελλάδα με τις ίδιες ακριβώς προσδοκίες;

Κύριε Ταταρίδη,

Εύχομαι να είστε πάντα καλά και να σας διαβάζουμε στην εφημερίδα μας. Μην ταραζέσθε, η ποτακή μας ψυχή καλά κρατεί και δεν την φοβίζουν η άγνοια και η δυσπιστία, ας μην ξεχνιόμαστε.

Η Ρωμανίαν αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο.

Με εκτίμηση
Θεοδώρα Γρηγοριάδου

Ακριτικά τραγούδια

Τη τρίχας το γεφύρι

Σ' την γέφυραν, 'ς την γέφυραν, 'ς ση Τρίχας το γεφύρι,

Χίλιοι μάστοροι έχτιζαν τη Τρίχας το γεφύρι.

Όλον την μέραν έχτιζαν κι από βραδύ χαλάουν.

- Ντό δί'ς με πρωτομάστορα και στέκει το γεφύρι;

- Αν δίσω σε τον κύρη μου κι άλλο κύρην πα κ' έχω.

Όλον την μέραν έχτιζαν κι από βραδύ χαλάουν!

- Ντό δί'ς με πρωτομάστορα και στέκει το γεφύρι;

- Κι αν δίσω σε την μάνα μου κι άλλο μάναν πα κ' έχω.

Όλον την 'μέραν έχτιζαν κι από βραδύ χαλάουν,

- Ντό δί'ς με πρωτομάστορα και στέκει το γεφύρι;

- Κι αν δίσω σε τ' αδέλφια μου κι άλλο αδέλφια κ' έχω

Όλον την 'μέραν έχτιζαν κι από βραδύ χαλάουν!

- Ντό δί'ς με πρωτομάστορα και στέκει το γεφύρι;

- Κι αν δίσω σε και τα πουλιά μ' κι άλλο πουλιά πα κ' έχω

Όλον την 'μέραν έχτιζαν κι από βραδύ χαλάουν!

- Ντό δί'ς με πρωτομάστορα και στέκει το γεφύρι;

- Κι αν δίσω σε την κάλη μου καλλίτερον ευρήκω...

Μενεί από την κάλην ατ' με τα' οίκον πουλόπον...

- Την Σάββαν δέβα σο λουτρόν την Κερεκήν σον γάμον

Και τη Δευτέρα την πυρνίν αδά να ευρισκάσαι.

Ατού σο Δρακαλίμν' κάλη μ' έρουξεν το σκεπάρι μ'

Κι αν κολουμπάς και παίρτ'ς ατό να σαν εσέν κ' εμένα.

Σεράντα οργυές εβούτεσεν με την τραβωδιαν

Κι άλλα σαράντα εβούτεσεν με την μοιρολογίαν.

- Και κλαίω για τα κάλλια μου και κι πονά την ψύ' μ'

Κλαίω ντο κείται 'ς σο κουνίν, σπέσ' 'ς σο μεσοχάμι.

Κιαμόν τρομάζ' τα γόνατα μ' να ρούζ' νε οι διαβάτοι.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μερικές ονομασίες τροφίμων και φαγητών του Πόντου

Του Δ.Κ. Παπαδόπουλου

1. Ψωιά - Λαβάσια. Και στον Πόντο το ψωμί ήταν η πρώτη και κυριότερη βάση της τροφής. Κατασκευάζονταν με τον συνηθισμένο τρόπο από διάφορα είδη άλευρα, από τα οποία έπαιρνε κάθε φορά και την ανάλογη ονομασία: ερζινόν ή κοκκένεν ψωμίν (σιταρήσιο), κριθαρένεν ψωμίν (κριθαρήσιο), τσαβατάρένεν ψωμίν (σικαλήσιο), λαζουδένεν ψωμίν (καλαμποκίσιο) και ταραγόν ψωμίν (ανάμικτο).

Η κατασκευή του στις πολιτείες γίνονταν όπως γίνεται και σήμερα παντού, στα χωριά όμως γίνονταν κατά τον εξής τρόπο:

Πρώτα πρώτα μέσα στο καρσάν ή πινιάκ (μικρή στρογγυλή σκάφη) πιάνεται από στύπον (ξυνήν) μαγιάν το προζύμ'. Μόλις φουσκώσει το προζύμ' ρίχνεται μέσα στο ζούμωτρο (ζύμωτρον), όπου ζυμώνεται μ' αυτό όλο το αλεύρι που θα γίνει ψωμί.

Όταν ανηβαίν' (φουσκώνει) το ζουμάρ' (η ζύμη) κόβεται με την ζουμοξύστεν (ζυμοξύστρα) σε κομμάτια, πλάθεται πρόχειρα με τα χέρια και με την πυρρίφτεν (ξύλινο πλατύ ισοπεδωμένο φτυάρι με μακρόν στείλεον) πυρρίφκεται (φουρνίζεται) στον έτοιμο πια φούρνο.

Ο φούρνος πυρώνεται με ξύλα ή με κλαδιά ή με κουσκούρια (Ξερή κοπριά) και σκουπίζεται με την καταμάγαν (σκούπα από κουρέλια, πάνα). Για να γίνει οικονομία στην καύσιμο ύλη και για να φτάσουν τα ψωμιά μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, κάθε οικογένεια ετοίμαζε πολλά ψωμιά (15-25) που, για να μη φρουχνούνε (μουχλιάζουν), τα έκοβαν οριζόντια στη μέση ώστε να χωριστεί σε δύο πλάκες το ψωμί, τα κερέτσια. Τα κερέτσια ξηραίνονταν στον φούρνο ή στον ήλιο για να χρησιμοποιηθούν αργότερα.

Η απάνω κόρα του ψωμιού λεγόταν απανωκέρετσον και η κάτω κόρα αφκανοκέρετσον ή ψίχα απολάδ' και οι γωνιές (άκριες) καθία*. Από ζεστό απολάδ' με βούρτυρο έφτιαναν το νοστιμότατο τσουμούρ'. 'Η εμούσκευαν με βραστό νερό κομμάτια ψωμιού, απολάδ' ή κερέτσια, τα αποστράγγιζαν καλά και τα περίχυναν με βούτυρο ή λάδι τσιγαρισμένο με λεπτοκομμένα κρεμμύδια και έφτιαναν το περίφημο βραστάρ', νόστιμο και εύκολο παρασκεύασμα.

Τα λαβάσια κατεσκευάζοντο από κάθε είδος ζύμης. Ανοίγαν τη ζύμη σε φύλλα παχιά ή λεπτά πιέζοντάς την τεχνικά με τα δάχτυλα και την έκοβαν σε μικρά ή μεγάλα κομμάτια, που τα έψηναν σε φούρνο ή πάνω σε σάτες (θολωτή λαμαρίνα) τοποθετημένο αποπάνω από φωτιά.

Τα λαβάσια είχαν διάφορο σχήμα, μέγεθος, ονομασία και ποιότητα ανάλογα με τα συνήθια κάθε τόπου. Ήσαν δηλ. τη Τραπεζούντας τα λαβάσια, Κανί (Αργυρουπόλεως) λαβάσια, Χωρί λαβάσια κ.λ.π. Τα λαβάσια της Αργυρουπόλεως ήσαν από άσπρο αλεύρι και είχαν σχήμα μακρουλό. Το από καλαμποκίσιο άλευρο λαβάσια ελέγονταν πήτες ή παζλαμάτσια. Αυτά τα έφτιαναν κυρίως οι Τσαπνίδες και οι φτωχοί. Τα χαψολάβασα ήσαν ανακατεμένα με χαψία και τα διαμέσια ανάμικτα με χορταρικά.

* Σχετικά με τα διάφορα μέρη του ψωμιού υπήρχαν οι εξής προλήψεις: όποιος προτιμά το απανωκέρετσον αγαπά πολύ τον πατέρα του, όποιος το αφκανοκέρετσον την αδελφή του και όποιος το καθίν, τον αρραβωνιαστικό ή την αρραβωνιαστικιά του.

Ο "ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ": Τα ποντιακής υφής βιβλία!...

Του κ. Ανδρέα Ελ. Ταταρίδη

Θεωρώ - όπως και είναι άλλωστε - ότι το βιβλίο παίζει σημαντικότερο ρόλο στην ζωή μας!

Αναδιφώντας τις σελίδες του, ωφελούμεθα πολλαπλώς: διδασκόμεθα, πληροφορούμεθα για κάτι που δεν γνωρίζουμε και κυρίως πλουτίζουμε τις γνώσεις μας!

Βεβαίως αυτοί οι χαρακτηρισμοί ανήκουν δικαιωματικά για σοβαρά βιβλία, και όχι για εμπορικά, δηλαδή για χυδαία βιβλία.

Τέτοια σοβαρά βιβλία και πολλαπλώς ωφέλιμα είναι και τα βιβλία ποντιακής υφής!

Ως άτομο, που είχα την ευτυχία να γεννηθώ από Ποντίους γονείς και ως άνθρωπος που γνωρίζει γραφή κι ανάγνωση, θέλησα να σκύψω περισσότερο στο ποντιακό βιβλίο, για να γνωρίσω "εκ του σύνεγγυς" την ιστορία του ποντιακού Ελληνισμού, τα πολιτιστικά του στοιχεία και τα δεινοπαθήματά του. Κι όλ' αυτά όντως τα βρήκα στο Ποντιακό βιβλίο!

Αλλά μ' όσα βιβλία περί Πόντου και ποντίων έχω στην διάθεσή μου, δεν... χορταίνω! Ο... πειρασμός πάντα προβάλλει ενώπιόν μου. Ας... όψεται γι' αυτό ο ποντιακός τύπος, που με τις κάθε τόσο δημοσιευμένες διαφημίσεις του μου "ανοίγει την όρεξη"!

Ετσι, επηρεασθείς από σχετική διαφήμιση, ποντιακής εφημερίδας, έσπευσα ν' αγοράσω εσχάτως επτά βιβλία του αείμνηστου χαλκεντερου συγγραφέα Γεωργίου Θ. Κανδηλάπτη. Και τα οποία επανέκδοσε ο στην Θεσσαλονίκη Εκδοτικός Οίκος Αφών ΚΥριακίδη.

Το "έσπευσα" δεν είναι σχήμα λόγου ούτε ετέθη έτσι για λόγους εντυπωσιασμού, αλλά απεικονίζει την επιθυμία μου ν' αποκτήσω τα επτά αυτά βιβλία του αείμνηστου κανδηλάπτη, επειδή είχα

μία γεύση της συγγραφικής ικανότητός του από το βιβλίο του "Τα επείγεια της κακίας ή το τέλος του Τοπάλ Οσμάν" που έχω από ετών στην βιβλιοθήκη μου. Αλλά - για ναμαι ειλικρινής - ήθελα ν' αποκτήσω τα εν λόγω βιβλία του Κανδηλάπτη και ένα άλλο σημαντικό λόγο: έχω μεγάλη εκτίμηση στην εκδοτική εργασία των Αφών Κυριακίδη! (Τους αφούς Κυριακίδη ούτε κατ' όψιν γνωρίζω!) Κι' αυτή η δημόσια εκφραζόμενη εκτίμηση μου προς την επαγγελματική ιδιότητα των Αφών Κυριακίδη στηρίζεται σε δύο διαπιστώσεις: α) είναι συμπατριώτες μας και είναι ίσως οι μόνοι που εκδίδουν ή επανεκδίδουν συστηματικά ποντιακής υφής βιβλία και β) ό, τι εκδίδουν ή επανεκδίδουν έχει την σφραγίδα της τελειότητας από πλευράς τεχνικής και επιμέλειας.

Επειδή πριν γίνω δημόσιος υπάλληλος, εθέτευσα στο επάγγελμα του Τυπογράφου, δικαιούμαι να έχω λόγο και άποψη στα δύο αυτά σημεία για κάθε βιβλίο: τεχνική αρτιότητα και ευσυνειδητή επιμέλεια.

Ε, λοιπόν, οι εκδόσεις ή επανεκδόσεις των Αφών Κυριακίδη διακρίνονται στα παραπάνω δύο σημεία!

Αλλά περισσότερο όλων πρέπει να σημειώσω με παρησία την θερμουργό προσπάθεια των εν λόγω συμπατριωτών μας να μας κεντρίζουν το ενδιαφέρον μας στην απόκτηση ποντιακής υφής βιβλίων, που αυτοί αναλαμβάνουν να μας προμηθεύουν!

Ατομικώς, έχω πάμπολλα τέτοια βιβλία και τα έχω χάρη στους Αφούς Κυριακίδη!

Τους οποίους και κατά κάποιο τρόπο, ευγνωμονώ, διότι μου έδωσαν την δυνατότητα να πλουτίσω τις γνώσεις μου περί Πόντου και Ποντίων, αλλά και την βιβλιοθήκη μου, όπου καμαρώνω γι' αυτού του είδους τα βιβλία!

Μακάρι να με μιμηθούν κι άλλοι συμπατριώτες, θάχουν να ωφεληθούν πνευματικώς και... ποντιακώς!...

Η Ρωμανία
κί' αν επέρασε
ανθεί και
φέρει κί' άλλο

Σκεύη και εργαλεία

Βασικά οι κάτοικοι της υπαίθρου ήταν γεωργοί και κτηνοτρόφοι. Υπήρχαν όμως και ορισμένοι οι οποίοι ασκούσαν κατά καιρούς διάφορα επαγγέλματα, όπως του χτίστη και του σιδηρουργού.

Χρησιμοποιούσαν για τις καθημερινές τους ανάγκες διάφορα σκεύη και εργαλεία. Αυτά ήταν:

A. Του σπιτιού

1. Τα χουλάρια (κουτάλια). Τα κατασκεύαζαν από ξύλο σε σχήμα κοίλου σφαιρικού. Υπήρχαν μικρά και μεγάλα κουτάλια. Τα μικρά τα χρησιμοποιούσαν τα παιδιά. Στις λαβές σκάλιζαν πολλές φορές διάφορες παραστάσεις από τη φύση.

2. Το τρανόν το κουτάλ' (κουτάλα). Το κατασκεύαζαν επίσης από ξύλο σε σχήμα κοίλου σφαιρικού.

3. Η τέντζερε (ο τέντζερης). Ήταν κατασκευασμένη από χαλκό σε σχήμα κυλινδρικό και είχε καπάκι. Τη χρησιμοποιούσαν για τα βραστά φαγητά.

4. Το τηγάν. Ήταν όπως το σημερινό. Το χρησιμοποιούσαν στα τηγανίσματα.

5. Το τρανόν το τηγάν'. Ήταν ένα μεγάλο τηγάνι με καπάκι. Το χρησιμοποιούσαν για το ψήσιμο του ψωμιού και πίτας.

6. Το χαλκόν. Ήταν ένα μεγάλο χάλκινο σκεύος σε σχήμα κυλινδρικό.

Είχε λαβή ημικυκλική, από όπου και το κρεμούσαν πάνω από το τζάκι. Το χρησιμοποιούσαν για την Παρασκευή μεγάλης ποσότητας φαγητού.

7. Το χειροχάλκ'. Ήταν μεγαλύτερο από το "χαλκόν" και είχε κι αυτό ημικυκλική λαβή. Το χρησιμοποιούσαν για το βράσιμο μεγάλης ποσότητας νερού ή κρέατος.

8. Η ταβά. Ήταν ένα χάλκινο σκεύος με μικρό βάθος. Είχε δύο λαβές και το χρησιμοποιούσαν για το ψήσιμο του πεκμεζιού.

9. Το τσαερόν (τσαγιέρα). Ήταν χάλκινο και το χρησιμοποιούσαν, όπως σήμερα, για το βράσιμο του τσαγιού.

10. Η τσεβζέ (μπρίκι). Ήταν χάλκινο σκεύος σε σχήμα κυλινδρικό. Η χρήση του ήταν ίδια με την σημερινή.

11. Το μαχαίρ'. Τα μαχαίρια τα κατασκεύαζαν από σίδηρο. Είχαν διάφορα μεγέθη και σχήματα.

12. Το τάσ' (κύπελλο). Ήταν ένα χάλκινο μικρό σκεύος. Η διάμετρος της μέσης του ήταν μεγαλύτερη από τη διάμετρο του ανοίγματός του. Το χρησιμοποιούσαν για να πίνουν νερό, γάλα και τσάι.

13. Το τσανάχ'. Ήταν ένα κοίλο ημισφαιρικό σκεύος με ημισφαιρική βάση, με σχήμα κυρτό ημισφαιρικό. Η διάμετρος της βάσης ήταν μικρότερη από τη διάμετρο του ανοίγματός του. Υπήρχαν χάλκινα και πήλινα τσανάχα. Το τσανάχ' ήταν το κλασικό ποντιακό πιάτο.

14. Τα λέντσες. Αποτελούσαν ένα είδος πήλινων πιάτων, με μικρό σχετικό βάθος.

15. Τη βουτουρί τα τσουκάλα. Ήταν πήλινα ή ξύλινα σε σχήμα κυλινδρικό. Είχαν διάμετρο στη μέση μεγαλύτερη από τη βάση και είχαν δύο ημικυκλικές λαβές.

16. Το γαβάν (το γουδί). Το κατασκεύαζαν από πέτρα ή ξύλο. Είχε σχήμα κυλινδρικό και εσωτερικά ήταν κοίλο.

17. Τα κούπα. Ήταν μεγάλα πιθάρια, που τα χρησιμοποιούσαν κυρίως για αγροτικά προϊόντα.

18. Το σταμνί (στάμνα). Το κατασκεύαζαν από χαλκό. Το στάμνι του είχε σχήμα στρόγγυλο. Είχε μια λαβή και το χρησιμοποιούσαν για τη μεταφορά νερού.

19. Το νεροκόσκυλο. Ήταν ένα είδος κολακυθίου με μακρύ μίσχο και ξυλώδη φλούδα. Το χρησιμοποιούσαν στο πλύσιμο.

20. Τα τενεκέας. Ήταν δύο δοχεία από λαμαρίνα σε σχήμα περίπου κύβου. Είχαν ξύλινη λαβή. Τα τενεκέας τα κουβαλούσαν τα ζώα.

21. Το κεβκίρ. Ήταν ένα ημισφαιρικό χάλκινο σκεύος. Με το σκεύος αυτό στράγγιζαν τα μακαρόνια. Ένα άλλο είδος ήταν και το "σιρκέτο" με σχήμα κυλινδρικό και με βάση μικρότερη από το άνοιγμά του.

22. Τα καρσάνα. Τα κατασκεύαζαν από ξύλο σε σχήμα κυλινδρικό. Υπήρχαν μικρά και μεγάλα. Τα χρησιμοποιούσαν για την Παρασκευή "ταιριχτών".

23. Το ξυλάγγ'. Ήταν κατασκευασμένο από ξύλο σε σχήμα κυλινδρικό. Εμοιαζε με είδος βαρελιού. Στο μέσο είχε μεγαλύτερη διάμετρο από τις δύο του βάσεις. Είχε άνοιγμα στο μέσο από όπου έριχναν μέσα το γιοσύρτι (το οξύγαλαν). Το χρησιμοποιούσαν για την Παρασκευή του βούτυρου.

24. Το σκαφιδ' (η σκάφη). Το κατασκεύαζαν από ξύλο και το χρησιμοποιούσαν στο ζύμωμα του αλευριού. Υπήρχαν και τα σκαφίδια πλυσίματος, αλλά κάπως κατώτερης ποιότητας.

25. Το τουζλούχ' (αλατιέρα). Ήταν κατασκευασμένο από ξύλο σε σχήμα κυλινδρικό. Είχε και καπάκι. Μέσα φύλαγαν το αλάτι.

26. Το υλιστέρ'. Ένα είδος μικρού κόσκινου σε σχήμα κοίλου σφαιρικού, με μικρή λαβή. Με το σκεύος αυτό, στράγγιζαν το γάλα.

27. Το σάσ'. Ήταν μια πλάκα στρόγγυλη μεταλλική λαμαρίνα, όπου πάνω έψηναν τα φύλλα ζυμαριού (γιοχάδες), αφού πρώτα άλειφαν την κάτω επιφάνεια με στάχτη ανακατεμένη με νερό.

28. Η μπροστιά (πυροστιά). Ήταν ένας τρίποδας από σίδηρο.

29. Η μοσιά. Κατασκευασμένη από σίδηρο. Το σχήμα της και η χρήση της, όπως και η σημερινή.

30. Η χλαγού. Ήταν μια βέργα κυλινδρική. Τη χρησιμοποιούσαν για να ανοίγουν φύλλα ζυμαριού.

31. Η καταμάια. Ήταν μια βέργα, που στη μία άκρη της είχε δεμένα κουρέλια. Τη χρησιμοποιούσαν για να καθαρίζουν τη στάχτη του φούρνου.

32. Η κελπερή. Μεταλλική πλάκα σαν ένα είδος τσάπας. Στην πάνω της πλευρά είχε σωληνοειδή υποδοχή, απ' όπου περνούσε βέργα. Τη χρησιμοποιούσαν, για να μεταφέρουν τα κάρβουνα του φούρνου.

33. Τα αϊδερα. Ήταν μια βέργα, που τη χρησιμοποιούσαν για να θρυμματίζουν τα κάρβουνα του φούρνου.

34. Η πιρρίφτα. Ήταν το ξύλινο φτυάρι του φούρνου.

35. Το κοσκίν' (κόσκινο). Ήταν όμοιο περίπου με το σημερινό.

36. Το φορκάλ' (η σκούπα). Την κατασκεύαζαν από θάμνους. Ένα άλλο είδος ήταν το τσαροφόρκαλο, που το έφτιαχναν από ένα φυτό και το χρησιμοποιούσαν για το σκούπισμα της αυλής και των δρόμων.

B. Τα αγροτικά

1. Το αλέτρ' (άρτρο). Το κατασκεύαζαν από ξύλο με δύο σιδερένια υνία (τσάτ'αλ' σπαπ'). Ένα άλλο είδος αλετρίου ήταν και πουλούχ', που ήταν όλο από σίδηρο. Ακόμη υπήρχε και ένα άλλο είδος που λεγόταν γαράσσαν και το χρησιμοποιούσαν μόνο για το άνοιγμα αυλακιών. Αυτό γινόταν από ξύλο και είχε μόνο ένα υνί.

2. Ο ζυγός (ποιντρούχ' μαλού). Τον κατασκεύαζαν από δύο ξύλα, που συνδεόταν μεταξύ τους με δύο κάθετες ξύλινες βέργες. Υπήρχαν και άλλες δύο βέργες σιδερένιες, τα ζευλία, που στο πάνω μέρος τους σχημάτιζαν κύκλο και στο κάτω ήταν μυτερά. Τα ζευλία περνούσαν κάθετα από τις δύο τρύπες των οριζόντιων ξύλων και κρατούσαν τα βόδια στο ζυγό. Το οριζόντιο ξύλο του ζυγού, που ήταν πάνω από το λαιμό του βοδιού, σχημάτιζε καμπύλη, για να το προστατεύει από τραυματισμό. Ακόμη είχε μια άλλη τρίτη σιδερένια βέργα που περνούσε κι αυτή κάθετα από το μέσο των δύο ξύλων του ζυγού. Με αυτό το "ζευλί" συνδεόταν ο ζυγός με το κάρο ή το αλέτρι. Υπήρχαν δυο είδη ζυγών. Ο ένας λεγόταν "τη γαράσσαν το ζυγόν" και ο άλλος "το ζυγόν τα' αλετρί".

3. Το βουρκέν' (η βουκέντρα). Ήταν μια ξύλινη βέργα από γερό ξύλο. Στη μία άκρη της είχε ένα καρφί για να τοιμπούν τα βόδια και στην άλλη μια τριγωνική πλάκα σιδερένια για να ξύνουν τη λάσπη του αλετριού.

4. Το σπιλ' (ποτιστήρας). Το κατασκεύαζαν από λαμαρίνα και το χρησιμοποιούσαν για να ποτίζουν τα φυτά.

5. Τα μακκέλα (τσάπες). Υπήρχαν διάφορα μεγέθη, όπως και σήμερα.

6. Τα τσιβία (φυτευτήρες). Κατασκεύαζαν από ξύλο. Η πάνω άκρη κατέληγε σε μια ή δύο γωνίες. Η κάτω ήταν μυτερή. Με τα τσιβία άνοιγαν τρύπες και φύτευαν

τα φυτά.

7. Το καγάν' (δρεπάνι). Ήταν όπως το σημερινό.

8. Το ρινίν (η λίμα). Υπήρχαν διάφορα μεγέθη και είδη.

9. Το πηλέ τασί (πέτρα για ακόνισμα). Υπήρχαν ειδικές πέτρες που τις χρησιμοποιούσαν για το ακόνισμα των μαχαιριών.

10. Τα ελικά. Ήταν ξύλινες θήκες για τα δάχτυλα. Τα χρησιμοποιούσαν, όταν θέριζαν με το δρεπάνι.

11. Το τουκάν' (δουκάνα). Κατασκεύαζαν από ξύλο πεύκου. Η μπροστινή του πλευρά ήταν γαμψή. Στην κάτω επιφάνεια είχε πέτρες καρφωμένες, που ονομάζονταν τσακμακόπετρες και ήταν αιχμηρές. Αυτές οι πέτρες κατατεμάχιζαν τα στάχυα. Το τουκάν συνδεόταν με τον άξονα του ζυγού με σχοινί.

12. Η συρκού. Ήταν μια σανίδα, που είχε μήκος ένα περίπου μέτρο και πλάτος τριάντα εκατοστά. Είχε ξύλινη λαβή, που ήταν καρφωμένη στη σανίδα. Με τη συρκού συγκέντρωναν τα αλωνισμένα στάχυα στο κέντρο του αλωνιού.

13. Η γιαπά. Ήταν ένα καθρόνι μήκους 60 έως 70 εκατοστά με μια ξύλινη λαβή. Κατά μήκος του καθρονιού υπήρχαν τρύπες, από όπου περνούσαν βέργες και που ήταν γαμψές στις άκρες. Τη γιαπά τη χρησιμοποιούσαν στο λήχνισμα. Υπήρχε ένα άλλο είδος γιαπά που είχε μεγαλύτερο μέγεθος και χρησίμευε για τη μεταφορά του αχυρού.

Λεξιλόγιο

Η ποντιακή διάλεκτος έλκει την καταγωγή της από τους αρχαίους άποικους Ιωνες του Πόντου. Δέχτηκε πολλές επιδράσεις και διασπάστηκε σε διάφορα τοπικά ιδιώματα. Τα σποδυαιότερα ήταν της Κερασούντας, της Νικόπολης, της Τρίπολης, της Οινόης, των Κοτύωρων, της Σάντας και της Χαλδίας (Αργυρούπολης). Οι Πόντιοι του Καρς διατήρησαν τα τοπικά ιδιώματα της ιδιαίτερής τους πατρίδας.

Η επικοινωνία των Ποντίων, στην μακραίωνη ιστορία τους, με διάφορα έθνη είχε σαν αποτέλεσμα η ποντιακή διάλεκτος να κληρονομήσει και ξένες λέξεις, όπως περσικές (πεχλιβάν', ο παλαιστής), λατινικές (κουμούλ', ο σωρός), αρμένικες (καρσάνα, το ξύλινο αγγείο του φαγητού), γερμανικές ή κελτικές (καρτόφlea, οι πατάτες), εβραϊκές (Αβράμ, Αβραάμ) και άλλες, χωρίς όμως και να απομακρυνθεί από την πραγματική της ρίζα, την ελληνική.

Για την καλύτερη κατανόηση της ποντιακής διαλέκτου, δίνονται παρακάτω - λίγες - πρακτικές γραμματικές επεξηγήσεις:

1. Το η προφέρεται σαν ε, π.χ. εμ'νε - ήμουν
2. Στη θέση του τ τοποθετείται το σ, π.χ. σέυτελα - τεύτλα
3. Στην αρχή των λέξεων παρουσιάζεται έλλειψη στα ρινικά συμπλόγματα μπι, ντι, γκι, με ελάχιστες εξαιρέσεις, π.χ. ντωσ(σει)
4. Τα άρθρα ο, η, οι δεν προφέρονται μπροστά από τα φωνήεντα
5. Τα σ προφέρεται μπροστά από το λαρρυγγικό κ σαν δασύ σ, π.χ. σκύλος
6. Το χ προφέρεται σαν δασύ σ, π.χ. χεριν
7. Το η μπροστά από το τελικό σίγμα των ουσιαστικών μετατρέπεται σε ε, π.χ. ο ψεύτης - ο ψεύτες
8. Σε πολλές λέξεις παρουσιάζονται αποκοπές και αποβολές στα τελικά φωνήεντα, π.χ. σπγγ'α αντί σφιγγεις
9. Σε ορισμένες λέξεις παρουσιάζονται αποπομπές στα σύμφωνα, π.χ. τρέεις αντί τρέχεις
10. Στο ο της κατάληξης έχουμε συχνή αποβολή, π.χ. κλαδιον - κλαδίν
11. Τα θηλυκά ουσιαστικά που φανερώνουν πράγματα ή ζώα κλίνονται στον πληθυντικό με το ουδέτερο άρθρο τα, π.χ. η κοσσάρα (η κόττα), τα κοσσάρας, η ώρα - τα ώρας
12. Τα ουδέτερα επίθετα σε -ον μετατρέπονται σε -ιν, ι.χ. αργυρόν - αργυρίν
13. Τα ουδέτερα επίθετα σε -ήσιος σχηματίζονται με διαφορετικούς τρόπους, π.χ. ο νιρήσιος - ανιρέσιος
14. Ο φθόγγος α έχει προφορά μεταξύ ε και α, π.χ. όρνεα - όρνα

Ο φθόγγος ο έχει προφορά μεταξύ ε και ο, π.χ. όρνεον - όρνον

I. Μελετιδης

Γιώργιος Χιονίδης και Πυθαγόρας Ιερόπουλος

ΟΙ ΔΥΟ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΜΑΣ ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΕΣ ΤΗΣ ΠΕΝΑΣ

Ας τους χαρούμε
μέσα από την
"Πληροφόρηση":

Α. ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΙΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Οφειλόμενα στον κ. Γ.Χ.Χιονίδη
Του Πυθαγόρα Ιερόπουλου

Ένας Πόντιος, λέει, έδερνε αλύπητα κάποιον και όταν ρωτήθηκε γιατί βάραι τον χεριόφι, απάντησε διότι ο δερόμενος είναι εβραίος.

- Και τι μ' αυτό; ερώτησε ο ρωτήσας.
- Καλά, λέει ο Πόντιος, δεν έμαθες ότι οι Εβραίοι σταύρωσαν τον Χριστό;
- Μα αυτό έγινε πριν από δύο χιλιάδες χρόνια, απάντησε ο άλλος.
- Ναι, αλλά εγώ το πληροφορήθηκα σήμερα, είπε ο Πόντιος.

Να και η δική μου περίπτωση - γόνου ποντιακής καταγωγής και προέλευσης - τώρα. Ο δεύτερος τόμος της Ιστορίας της Βέροιας και της περιοχής - Βυζαντινοί Χρόνοι - του κ. Γ.Χ.Χιονίδη, εκδόθηκε το 1970.

Εγώ όμως τώρα το πήρα χαμπάρι γι' αυτό τριάντα χρόνια μετά γράφω για το βιβλίο αυτό που πρέπει να αποτελέσει το Ευαγγέλιο για την Ημαθία, οι αρχές να φροντίσουν για την πολλαπλή ανατύπωσή του, να μοιραστεί σε όλες τις υπηρεσίες και στα σχολεία και στον ελληνισμό της διασποράς και το περιεχόμενό του να γίνει κτήμα όλων μας σ' αυτούς τους δύσκολους από κάθε πλευρά καιρούς που περνάμε.

Πρώτα θα μιλήσω για το ύφος και το image του βιβλίου που θυμίζει τους μεγάλους ιστορικούς κονδυλοφόρους τον Κ. Σαθά, τον Σπ. Λάμπρου, τον Σπ. Τρικούπη.

Θα υπογραμμίσω την εμμονή στην επισημονική λεπτομέρεια αλλά και την ακρίβεια.

Θα υπενθυμίσω την αναφορά σε ζωντανές πηγές, μέθοδος πολύ μοδάτη και ελκυστική στην σύγχρονη ζωντανή ιστοριογραφία. Τον προσεγμένο χωρισμό σε κεφάλαια που εξαντλούν τα επί μέρους θέματα σε σύνδεση με τα προηγούμενα και τα επόμενα (global interchanged structure).

Την λεπτομερέστατη βιβλιογραφία, εξαντλητική και για σήμερα του όλου θέματος, τον προσεκτικό πίνακα των ελάχιστων παροραμάτων σ' ένα πόνημα που βρίθει ξένων όρων και ονομάτων, τη χωριστή καταχώρηση βοηθημάτων και ειδικών έργων.

Το έργο είναι γραμμένο σε μία γλώσσα θα έλεγα "Παπαδιαμαντική" και εμένα θα με ενοχλούσε η μεταγλώττισή του ακόμη κι από τον ίδιο τον συγγραφέα.

Ο Γ.Χ.Χιονίδης γράφει ιστορία και όχι ιστοριογραφία, κάνει επιστήμη και όχι συγκινητικά ντοπιολογία και ηθογραφικές μνημοεξάρσεις, ασχολείται με την αλήθεια την ιστορική που τη γνώση της την έχουμε απόλυτη ανάγκη για να αποφεύγουμε τα κάθε είδους εθνικά και τοπικιστικά παραστρήματα.

Ευχαριστώ τον συγγραφέα - έστω καθυστερημένα - που μου χάρισε μία σπάνια χαρά που ανυπομονώ να την μεταδώσω σε όσο μπορώ περισσότερους.

Π. Ιερόπουλος

Υ.Γ.: Είχα τελειώσει αυτό το σημείωμα όταν πληροφορήθηκα την μεγάλη συμβολή του κ. Κώστα Κάκαρη στην επανέκδοση του βιβλίου.

Έχει και αυτός ένα μερίδιο από τις ευχαριστίες μου.

"Πληροφόρηση", εβδομαδιαία εφημερίδα της Ημαθίας, αριθμ. φύλλου 433, 18-2-2001.

Β' ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Ο Γ.Χ.Χιονίδης ευχαριστεί

τον κ. Π. Ιερόπουλο

Με το σημερινό ταχυδρομείο (την Παρασκευή 23-2-2001) έλαβα το φύλλο 433 της Κυριακής 18-2-2001, της αγαπητής μου "Πληροφόρησης" και η ματιά μου έπεσε στο δημοσιευμένο "Χρονογράφημα" του συνεργάτη της κ. Πυθαγόρα Ιερόπουλου, με τον τίτλο "Οφειλόμενα στον κ. Γ.Χ.Χιονίδη".

1. Χρειάστηκε να χωρήσω στην ανάγνωσή του, ώστε να καταλάβω τη γενεσιουργό αιτία του κειμένου, διότι, στην αρχή, διερωτήθηκα, πότε... δάνεισα χρήματα (που ποτέ δεν μου περίσσει-

αν, άλλωστε) στον συνάδελφο και πολλαπλά φίλο (δεδομένης και της κοινής, ποντιακής καταγωγής μας και του σπουδαίου γεγονότος, νομίζω και για τους δυό μας, ότι οι συχωρεμένες πια μητέρες μας, ταλαιπωρημένες, ηρωίδες της ζωής, υπήρξαν πολύ καλές φίλες...);

2. Εντυπωσιάστηκα, βέβαια, για την εξομολογούμενη (και άρα... ακυρωθείσα) "αμαρτία" του κ.Π.Ι., διότι δεν μπορούσα να φανταστώ, ότι, αν και τόσο φιλοαναγνώστης, δεν είχε διαβάσει το πνευματικό κάρπισμα του φτωχού μυαλού της ταπεινότητάς μου, δηλαδή τον 2ο τόμο της Ιστορίας της Βέροιας, που αναφέρεται στα Βυζαντινά Χρόνια.

Τώρα καταλαβαίνω, πως συμβαίνει να έχει αξιολογηθεί (ιδιαίτερα από τα Βυζαντινά Ινστιτούτα του εξωτερικού) με επαινετικά σχόλια (που, ειλικρινά, δεν μπορούσα ούτε καν να το φανταστώ) και, παρά ταύτα, να μην έχει ανατυπωθεί, καίτοι δεν έχω διαθέσιμο αντίτυπο (τα δώρισα, στον κανόνα!!), μια και 4 φορές έδωσα - παραχώρησα, χωρίς αμοιβή μου, το δικαίωμα της αναπαραγωγής, αφού δεν μπορούσα να αντέξω μία τέτοια προσπάθεια, διότι με το χρήμα είχα, πάντοτε, αμοιβαία συναισθήματα μέχρι και εχθρότητας!!

3. Είμαι ευτυχής, διότι, έστω και μετά τρεις δεκαετίες, διαψεύδεται και στη Βέροια, ότι - δήθεν - δεν υπάρχουν και εξαιρέσεις του κανόνα, πως δεν είναι "κανείς προφήτης εν τη πατρίδι του". Αλλωστε, η ταπεινότητά μου δεν επιδίωξε ("προς Θεού όχι, επ' ουδενί λόγω") να παίξει τέτοιον ρόλο (του Προφήτη). Η αγάπη μου για την Ιστορία και ο έρωτάς μου για τον Τόπο, όπου γεννήθηκα, ανδρώθηκα, μεγάλωσα, γερνάω και θα... πεθάνω(!!!) κάποτε, μου έδωσαν κουράγιο να διαβάσω - ερευνήσω πολλά χρόνια και να γράψω όσα μπόρεσα, εκπληρώνοντας την επιθυμία μου και το καθήκον μου, ώστε να δικαιολογήσω και την προσωπική δίοδό μου από την ιστορική κατάσταση και ενδοξότατη γη της Βέροιας 0 Ημαθίας...

4. Για την περίπτωση δε που ο κ. Π.Ι. γίνεται στόχος ζηλοφθόνων συμπατριωτών - συμπατριωτισσών μου, για το επαινετικό χρονογράφημά του, του γνωστοποιώ, ότι υπάρχουν, εδώ και 30 χρόνια, περίπου, επαινετικότερες κριτικές ξένων και Ελλήνων καθηγητών Πανεπιστημίων, όπως, π.χ. και ενδεικτικά: των Π. Μερλ, Γ.Ι. Θεοχαρίδη, Αλ. Σαββίδη κ.ά.) και πολλών Βυζαντινών Ινστιτούτων και ειδικών περιοδικών, που προ - συμφώνησαν με τον συντοπίτη μου φίλο, ότι, δηλαδή, δεν "πήγαν στον βρόντο" οι πολυετείς, πολύμοχθοι και πολυέξοδοι κόποι "ενός φτωχού και μοναχικού καουμπόυ" του πνεύματος...

Λοιπόν, Πυθαγόρα, θερμά σ' ευχαριστώ, διότι - ας είμαστε ειλικρινείς, επιτέλους - όλοι θέλουμε τους επαίνους, ακόμα και οι πιο ταπεινόφρονες, καθόσον ισχύουν πάντοτε όσα είπε ο γνωστός και μεγάλος Γερμανός συνθέτης Μπράμς (1833-1897): "Δεν μ' ενδιαφέρουν τα παράσημα, αλλά μ' αρέσει τόσο πολύ να μου τα δίνουν!!"

Με αγάπη
Γιώργος Χ. Χιονίδης
· "Πληροφόρηση",
αρ. φύλλου 435, 11-3-2001.

Η θέση του κοριτσιού στην ποντιακή οικογένεια

Στον Πόντο, κάτω από το ζυγό της δουλείας στους Τούρκους, και στο μικρότερο ελληνικό χωριό οι φτωχοί εκείνοι άνθρωποι, κόβοντας από το ψωμί τους, φροντίζοντας να μισθώσουν ένα τουλάχιστον δάσκαλο για να μαθαίνει γράμματα στα παιδιά τους. Το κορίτσι ερχόταν στον κόσμο ισότιμο με το αγόρι, χαρά του σπιτιού και καμάρι του, όσο κι εκείνο. Και ζούσαν μαζί, αγόρια και κορίτσια, τα πρώτα βάσανα της ζωής, της φοίτησης στο σχολείο - ισότιμα και στην υποχρέωση να βγάλουν τουλάχιστον το δημοτικό.

Γιατί ίση ντροπή ήταν η αγραμματοσύνη και για το κορίτσι και για το αγόρι. Και το απολυτήριο του Δημοτικού ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει ένα κορίτσι δεκτό στο πρότυπο σχολείο - εργαστήριο οικοτεχνίας της Αδελφότητας των Κυριών της Τραπεζούντας "Μέριμνα" όπως ήταν αρχικά, στον Πόντο, η επωνυμία της σημερινής "Μέριμνας Ποντίων Κυριών".

Τούτη την ισότητα του κοριτσιού με το αγόρι τη βρίσκουμε, χτυπητά τονισμένη, μέσα στην ποντιακή οικογένεια με την παλιά, άρρηκτη συνοχή και την αυστηρή ιεράρχηση στην εσωτερική της δομή. Τα "πρωτοτόκια", πανάρχαιο προνόμιο του πρώτου παιδιού της οικογένειας, ίσχυαν μόνο για το αγόρι, αλλά αυτοδίκαια και για το κορίτσι.

Ήταν η μεγάλη αδελφή, η "Τρανέσα". Κι απέναντι όλων των αδελφών της, αγοριών και κοριτσιών, ο λόγος ο δικός της ήταν εκείνος που "μετρούσε", έπειτα από το λόγο της μητέρας, όσο ζούσε εκείνη. Μετά το θάνατο της μητέρας, βάραινε πια, προνομιακά, η δική της γνώμη στα οικογενειακά θέματα, ακόμα κι όταν παντρεμένη, ήταν φευγάτη από το πατρικό σπίτι και τα αδελφία της είχαν σχηματίσει κι εκείνα τις δικές τους οικογένειες.

Ως και σήμερα, πενήντα πέντε χρόνια ζωής μας εδώ, υπάρχουν ακόμα πάμπολλες, επώνυμα γνωστές στον κύκλο των περισσότερων από μας, περιπτώσεις Ποντίων, που ήρθαν παιδιά ή έφηβοι από τον Πόντο και διατηρούν τον παραδοσιακό σεβασμό προς την Τρανέσα.

Οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι και στον Πόντο οι νέοι ήταν υποχρεωμένοι να υποστούν την πιεστική παρέμβαση των γονιών τους στην εκλογή του συντρόφου της ζωής τους - φαινόμενο άλλωστε γενικό σ' όλο τον ελληνικό χώρο παλαιότερα, αλλά και σήμερα, κάπου κάπου. Από τη διαδικασία αυτής της εκλογής έλειπε ολόκληρο το οικονομικό στοιχείο. Το κορίτσι ποτέ δεν θεωρήθηκε αντικείμενο παζαρεμάτων. Γιατί και ποτέ δεν είχε πάψει να θεωρείται "άνθρωπος" με ψυχή και αξιοπρέπεια.

Όσο για την πιεστική μορφή της παρεμβάσεως των γονέων, για το "βέτο" που ήθελαν να ασκούν, είχε κι αυτό την ηθική του δικαίωση. Την υποδηλώνει το ποντιακό γνωμικό "το κορίτσο αν αφήνεις, για ζουρνατζήν θα παίρ', για ταουλτζήν", που στη μεταφορική του έννοια ανταποκρίνεται στην αναμφισβήτητη αλήθεια, ότι η αγάπη τυφλώνει.

Πίστευαν, λοιπόν, οι μεγάλοι με την ωριμότερη κρίση και το καθαρότερο μυαλό, ότι είχαν χρέος να προσφυλάσουν τα παιδιά τους από λαθεμένες αποφάσεις, που θα είχαν επιπτώσεις σε όλη την κατοπινή ζωή τους.

Φυσικά, για την αγαθή τους προαίρεση δεν υπήρχαν περιθώρια αμφιβολίας, ούτε επιτρέπεται να χαρακτηρίσουμε τη νοστορπία τους πρωτόγονη. Το σχετικό με το θέμα μας μέτρο στα χρόνια των παππούδων μας εκφράζει εύγλωττα το ποντιακό απόφθεγμα. "δωδεκάχρονον κορίτσο" για σόν άντραν, για σόν Αδ', που σημαίνει ότι τα κορίτσια έπρεπε να παντρεύονται μικρά, για να αποτρέπεται ο κίνδυνος αρπαγής τους από τους Τούρκους (οι Τούρκοι δεν έβαζαν στα χαρέμια τους παντρεμένες γυναίκες).

Πόση, λοιπόν, ωριμότητα κρίσεως μπορούσε να περιμένει κανείς από ένα κοριτσάκι 13, 14 ή 15 χρόνων, για να το αφήσει να διαλέξει μόνο του τον άντρα που θα έπαιρνε; Αλλά και πάλι, παρ' όλα αυτά, και τρυφερά ειδύλλια πλέκονταν ανάμεσα σε νέους και σε αίσιο τέλος έφταναν.

Ευρ. Φ. Χειμωνίδης